

FORBRUKSFORSKNINGSINSTITUTTET SIFO

Utsatte grupper i dyrtiden

Husholdenes økonomiske trygghet i august 2023

Christian Poppe

OSLO METROPOLITAN UNIVERSITY
STORBYUNIVERSITETET

© Forbruksforskningsinstituttet SIFO
OsloMet – storbyuniversitetet
SIFO-Rapport 15 – 2023

Forbruksforskningsinstituttet SIFO
OsloMet – storbyuniversitetet
Stensberggt. 26 – 7. etg.
Postboks 4 St. Olavs plass
0130 Oslo
www.oslomet.no/om/sifo

Forbruksforskningsinstituttet SIFO utgir:

- Rapporter – som er kvalitetssikret og godkjennes av SIFO ved direktør/forskningsledere
- Notater – som godkjennes av prosjektleder.

Det må ikke kopieres fra denne rapporten i strid med åndsverksloven. Rapporter lagt ut på Internett, er lagt ut kun for lesing på skjerm og utskrift til eget bruk. Enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring utover dette må avtales med SIFO. Utnyttelse i strid med lov eller avtale, medfører erstatningsansvar.

STORBYUNIVERSITETET
FORBRUKSFORSKNINGSINSTITUTTET SIFO

Tittel Utsatte grupper i dyrtiden Husholdenes økonomiske trygghet i august 2023	Antall sider 24	Dato 13.12.2023
Title Exposed groups in the cost-of-living crisis	ISBN 978-82-7063-566-5	ISSN
Forfatter(e) Christian Poppe	Prosjektnummer 203384	<i>Silje E Skutland</i>
Oppdragsgiver Husbanken		
<p>Sammendrag</p> <p>Denne rapporten gir en demografisk beskrivelse av husholdene som har fått redusert sin økonomiske trygghet fra 2021 til 2023. Vi har også sett på hvilke hushold som sliter økonomisk i 2023 og som enten misligholder eller står i fare for å misligholde boutgifter (boliglån, rammelån, husleie, fellesutgifter).</p> <p>Hovedtendensen i materialet at de som var mest utsatte fra før er hoved-bidragsyterne til tilveksten til de to laveste trygghetssegmentene. De som var mest utsatte fra før har med andre ord fått enda større utfordringer i løpet av dyrtiden. Vi har imidlertid også sett at nye grupper har bidratt til tilveksten av hushold til de to laveste trygghetsnivåene og dermed er å anse som nye risikogrupper. Dette er par med barn, hushold i inntektssegmentet 800.000—999.000.</p> <p>Betalingsproblemene har økt i omfang mellom 2020/21 og 2023. Leietakerne er jevnt over mer utsatt for betalingsproblemer enn boligeiere med boliglån/rammelån, de strammer inn økonomien i større omfang og er mest bekymret for framtiden. Likevel er andelen som misligholder boutgifter lavere enn blant boligeierne.</p> <p>Rapporten ser til slutt på hushold som til nå har unngått betalingsproblemer, men som står i fare for å misligholde boutgifter. Resultatene må fortolkes med varsomhet på grunn av det lave antallet observasjoner. Generelt er leietakerne mer utsatt enn boligeiere med boliglån/rammelån.</p>		
<p>Summary</p> <p>This report provides a demographic description of households with financial well-being reduced from 2021 to 2023. We have also looked at units struggling financially in 2023 and units either in default or in danger of defaulting on housing expenses (mortgage, mortgage, rent, joint expenses).</p> <p>The central tendency in the material is that those who were most exposed before are the main contributors to the increase in the two lowest security segments. In other words, those most exposed before have faced even more significant challenges during the cost-of-living crisis. However, we have also seen that new groups have contributed to the growth of households to the two lowest well-being levels and are thus to be regarded as new risk groups. These are couples with children and homes in the income segment 800,000—999,000.</p> <p>The payment problems have increased in scope between 2020/21 and 2023. Tenants are generally more exposed to payment problems than homeowners with mortgages; they tighten consumption to a greater extent and are more worried about the future. However, the proportion of tenants who default on housing expenses is lower than that of homeowners.</p> <p>The report finally looks at households currently avoiding payment problems but at risk of defaulting on housing costs. The results must be interpreted cautiously due to the low number of observations. Tenants are generally more exposed than homeowners with mortgages/frame loans.</p>		
Stikkord Dyrtid, økonomisk trygghet, utsatte grupper, betalingsproblemer, boligeiere, leietakere, bokostnader, boligmarkedet		
Keywords Cost-of-living crisis, financial well-being, exposed groups, payment problems, mortgagors, tenants, housing costs, the housing market		

Forord

Dette notatet er et dypdykk i datamaterialet som ble samlet inn i august 2023, og som ble analysert og rapportert i SIFO-rapport 11-2023 Dyrtid 4. Analysene er gjort på oppdrag av Husbanken.

Forbruksforskningsinstituttet SIFO og forfatteren vil takke Husbanken for oppdraget. Vi takker også Professor Emeritus Elaine Kempson (University of Bristol, UK) for bidraget til dataanalysene, og Kantar TNS for gode innspill til spørreskjemaet og den praktiske gjennomføringen av surveyen.

Kvalitetskontrollen av rapporten ble gjort av direktør/forsker Eivind Jacobsen.

Oslo, desember 2023

Forbruksforskningsinstituttet SIFO

OsloMet – storbyuniversitetet

Innhold

Forord	2
Sammendrag	5
Summary	6
Innledning	7
1.1 Notatets metodiske begrensninger	7
1.2 Utvalgsstørrelse	8
Endring i økonomisk trygghet 2021—2023	9
1.3 Betalingsproblemer	10
Tilvekst av hushold til de to laveste trygghetsnivåene 2020/21—2023	11
1.4 De samme eller nye grupper?	11
1.5 Aldersgrupper	13
1.6 Familietyper	13
1.7 Inntektsgrupper	13
1.8 Distrikt og pressområder	14
1.9 Fulltidsansatte	14
1.10 Pensjonist-hushold	14
1.11 Boligeiere og leietakere	14
Hushold under økonomisk press	16
1.12 Betalingsproblemer	16
1.13 Innstramminger for å ha råd til bokostnader	18
1.14 Bekymringer for betalingsevnen neste tre måneder	18
Hushold som står i fare for å misligholde boutgifter	20
1.15 Risikoindikator	20
1.16 Belånte boligeiere i fare for å misligholde boliglånet	21
1.17 Leietakere i fare for å misligholde husleia	22
Oppsummering	23
Referanser	24
Vedlegg 1: Metode	25
Vedlegg 2 Datainnsamlingen i august 2023	28
Vedlegg 3	34

Vedlegg 4..... 35

Sammendrag

Basert på SIFO-rapporten Dyrtid 4 (Poppe & Kempson, 2023a) ønsker Husbanken en demografisk beskrivelse av husholdene som har fått redusert sin økonomiske trygghet fra 2021 til 2023. Den viktigste og mest bekymringsfulle effekten av dyrtiden er en tredobling av andelen hushold på det laveste trygghetsnivået (fra tre til seks prosent '*ille ute*'), og nesten en dobling på det nest laveste nivået (fra seks til 11 prosent '*slitene*'). Denne rapporten ser derfor på sammensetningen innenfor disse trygghetsnivåene i henholdsvis 2021 og 2023 og hvordan den har endret seg mellom de to målepunktene. Målet er å identifisere husholdstyper som øker i sårbarhet og som dermed har økt risiko for å bli vanskeligstilt på boligmarkedet.

Hovedtendensen i det empiriske materialet er at det er de gruppene som i utgangspunktet utmerket seg med høye andeler '*ille ute*' og '*slitene*' i 2020/21 som i løpet av dyrtiden har stått for veksten i tilfanget på de to laveste trygghetsnivåene i perioden fram til 2023. Dette gjelder særlig de midtre aldersgruppene, enslige forsørgere, leietakere, hushold og fulltidspensjonister med inntekter under 400.000, samt folk i arbeidsfør alder som ikke har arbeidsinntekter. De som var mest utsatte fra før har med andre ord fått enda større utfordringer i løpet av dyrtiden.

Analysene avdekker imidlertid også noen grupper med representasjon under gjennomsnittet i '*ille ute*' og '*slitene*'-kategoriene i 2020/21, men som i 2023 ligger over disse gjennomsnittene. Dette er det vi kan kalle de nye risikogrupperne: par med barn og hushold i inntekssegmentet 800.000—999.000. Det er også grunn til å peke på enkelte grupper som i 2020/21 lå under gjennomsnittene på de to trygghetsnivåene, men som i 2023 ligger i nær disse gjennomsnittene. Dette gjelder boligeiere, hushold med én arbeidsinntekt, samt 60-åringer i '*ille ute*'-kategorien.

I 2023 har mange leietakere og boligeiere med boliglån/rammelån utfordringer knyttet til å overholde låneforpliktelser og betale regninger. Dette kan i sin tur gjøre bosituasjonen sårbar. Mens 14 prosent av boligeiere med belånte boliger misligholder ett eller flere krav, er omfanget av betalingsproblemer dobbelt så høyt blant leietakerne: 27 prosent. Andelen som misligholder boutgiftene (boliglån, husleie og/eller fellesutgifter) er imidlertid lavere blant leietakerne (fem prosent) enn blant boligeierne med boliglån/rammelån (åtte prosent). Andelen i sistnevnte gruppe som misligholder boliglånet/rammelånet doblet seg mellom 2020/21 og 2023. Likevel er det større andeler av leietakerne som ser seg nødt til å stramme inn på forbruket for å ha råd til å betale boutgiftene. Leietakerne er også i større grad bekymret for betalingsevnen i tiden som kommer.

Til slutt i rapporten utvikles en risikoindikator for å misligholde boutgifter (boliglån/rammelån eller husleia) i tiden som kommer blant hushold som har unngått betalingsproblemer til nå. Dette er resultater som må fortolkes med varsomhet fordi antall observasjoner er lavt.

De risikoutsatte boligeierne med boliglån/rammelån skiller seg ut ved at mange er unge under 30 år, lever på årsinntekter under 400.000 og ikke har sparepenger. De skiller seg også ut ved at en større andel i arbeidsfør alder ikke har inntekt fra lønnet arbeid, og ved at flere har brukt usikret kreditt siste seks måneder. Boligeiere som fanges opp av risikoindikatoren fordeler seg dessuten ganske jevnt med omtrent én tredjedel på hvert av de tre økonomisk trygghetsnivåene '*ille ute*', '*slitene*' og '*utsatte*' hushold. Hovedinntrykket fra analysene er at risikoen for å misligholde boliglånet/rammelånet er klart størst for '*ille ute*'-husholdene og minst for de '*utsatte*'.

Omtrent en fjerdedel av alle leietakere ansees å være eksponert for å misligholde husleia i tiden som kommer, selv om de har unngått dette til nå. Hovedinntrykket er at denne risikoen er prekær. Disse husholdene er unge, har ofte lave inntekter og ingen sparepenger. Åtte av ti har brukt usikret kreditt siste seks måneder.

Summary

Based on the SIFO report Dyrtid 4 (Poppe & Kempson, 2023a), The Norwegian State Housing Bank wants a demographic description of the households that have had their financial well-being reduced from 2021 to 2023. The most important and worrying effect of the cost-of-living crisis is a tripling of the proportion of households on the lowest level of security (from three to six per cent '*in serious difficulties*') and almost a doubling at the second lowest level (from six to 11 per cent 'struggling'). This report, therefore, looks at the composition within these well-being levels in 2021 and 2023, respectively, and how it has changed over time. The aim is to identify household types that increase in vulnerability and, therefore, are at risk of being disadvantaged in the housing market.

The main tendency in the empirical material is that it is the groups that initially distinguished themselves with high proportions of 'badly looking' and 'struggling' in 2020/21 who, during the animal age, have been responsible for the growth in the population at the two lowest security levels in the period until 2023. This particularly applies to the middle-aged groups, single parents, renters, households and full-time pensioners with incomes below 400,000, and working-aged people without work income. In other words, those most exposed before have faced even more significant challenges during the cost-of-living crisis.

However, the analyses also reveal some groups with below-average representation in the 'in serious difficulties' and 'struggling' categories in 2020/21, which in 2023 are above these averages. These are what we can call the new risk groups: couples with children and households in the income segment 800,000—999,000. There is also reason to point to specific groups that, in 2020/21, were below the averages for the two well-being levels but which, in 2023, are close to these averages. This applies to homeowners, households with one working income, and 60-year-olds in the 'in serious difficulties' category.

In 2023, many tenants and mortgagors have challenges complying with loan obligations and paying bills. This, in turn, can make the housing situation vulnerable. While 14 per cent of the mortgagors default on one or more requirements, the extent of payment problems is twice as high among tenants: 27 per cent. However, the proportion who default on mortgage payments (mortgage, rent and communal expenses) is lower among tenants (five per cent) than among mortgagors (eight per cent). The latter group's proportion of those who defaulted on the mortgage doubled between 2020/21 and 2023. However, larger proportions of tenants see themselves having to tighten their consumption to pay the rent. Tenants are also more concerned about their ability to pay in the future.

Finally, the report develops a risk indicator for defaulting on future housing expenses (mortgage/frame loan or rent) among households that have avoided payment problems until now. These results must be interpreted cautiously because the number of observations is low.

The risk-exposed mortgagors stand out because many are under 30, live on annual incomes below 400,000 and have no savings. They also stand out in that a larger proportion of working-age people have no income from paid work and that more people have used unsecured credit in the past six months. Homeowners identified by the risk indicator are also relatively evenly distributed, with approximately one-third in each of the three levels of financial security 'in serious difficulties', 'struggling' and 'exposed' households. The impression from the analysis is that the risk of defaulting on the mortgage is greatest for the 'in serious difficulties' households and least for the 'exposed'.

About a quarter of all tenants are considered exposed to defaulting on their rent in the future, even though they have avoided this until now. The impression is that this risk is precarious. These households are young and often have low incomes and no savings. Eight out of ten have used unsecured credit in the last six months.

Innledning

SIFO har målt økonomisk trygghet i Norge siden 2016. Utviklingen av trygghetsindikatorerne har skjedd i samarbeid med internasjonale fagmiljøer (Kempson et al., 2017). Vi har også gjort analyser i Irland (Kempson & Poppe, 2018), og assistert forskning basert på vår tilnærming i flere land, deriblant Storbritannia (e.g., Kempson et al., 2020), Canada (FCAC, 2019), Australia (ANZ, 2018a) og New Zealand (ANZ, 2018b).

Norge er et land kjennetegnet av høy grad av økonomisk trygghet. Før koronaen lå andelen helt økonomisk trygge hushold på rundt 65 prosent, mens bare to prosent ble kategorisert som svært utrygge (Kempson et al., 2017). Koronaen, som var en inntektskrise, ga beskjedne utslag på trygghetsbarometeret, selv om andelen utrygge hushold steg noe (Poppe & Kempson, 2020a, 2020b). I juni 2021, da koronakrisen var over og Norge åpnet opp, målte vi trygghetsnivåer som var helt identiske med situasjonen før koronaen (Kempson & Poppe, 2021). Men utover sommeren og høsten kom dyrtiden — en utgiftskrise — og i august 2022 fikk vi et kraftig utslag på trygghetsindikatoren: en tredobling av andelen svært utrygge og mer enn en dobling av andelen hushold på det nest laveste trygghetsnivået. Samtidig falt andelen helt trygge hushold til 49 prosent (Poppe & Kempson, 2022). De to påfølgende målingene i 2023 har generelt vist at dette mønsteret har bitt seg fast. Samtidig registrerer vi en tiltagende forverring av levekårene for de som er mest utrygge (Poppe & Kempson, 2023b, 2023a).

På denne bakgrunn har Husbanken henvendt seg til SIFO med forespørsel om et dypdykk i dataene. Husbanken ønsker primært å få en demografisk beskrivelse av husholdene som har fått redusert sin økonomiske trygghet fra 2021 til 2023. Mer presist er de interessert i en beskrivelse av sammensetningen av trygghetsgruppene i henholdsvis 2021 og 2023 og hvordan den har endret seg mellom de to målepunktene. Husbanken ønsker også betraktninger om utviklingstrekk i pressområder vs. distriktsområder. Analysene skal benyttes til å vurdere hvorvidt det er enkelte husholdstyper/målgrupper som øker i sårbarhet og som dermed også får økt risiko for å bli vanskeligstilt på boligmarkedet.

Dette notatet er organisert på følgende måte. I **kapittel 2** gir vi en framstilling av hvordan husholdenes økonomiske trygghet har endret seg generelt mellom 2020/21 og 2023, samt utviklingen i andelen med betalingsproblemer på de to tidspunktene. I **kapittel 3** sammenligner vi ulike sosiale gruppers økonomiske trygghet i henholdsvis 2020/21 og 2023. **Kapittel 4 og 5** ser på hvilke grupper som har særlig økonomisk risiko i tiden som kommer. Her er vi særlig opptatt av variasjoner blant leietakere og boligeiere med boliglån.

1.1 Notatets metodiske begrensninger

Når vi har påtatt oss oppdraget er dette med noen forbehold. Analysene av økonomisk trygghet er basert på spesialiserte spørreskjemaer som ikke alltid dekker Husbankens kunnskapsbehov fullt ut. Dette dreier seg på den ene siden om begrensninger i mulighetene til å identifisere politisk interessante målgrupper. Her gjør vi det beste vi kan, vel vitende om at vi ikke nødvendigvis klarer å avgrense husbankens målgrupper presist nok. Noen ganger må vi dessverre melde pass. Gode eksempler er ukrainske flyktninger og folk med innvandrerbakgrunn.

På den annen side, der hvor vi faktisk kan identifisere grupper som er helt eller delvis sammenfallende med husbankens målgrupper, kan antall observasjoner i datamaterialet være lite — og noen ganger dessverre for lite. Gode eksempler er mottakere av sosialhjelp og bostøtte. Når det gjelder sammenligninger av utfall i 2021 og 2023, bør vi helst ha over 148 observasjoner for at t-testene skal kunne oppdage eller avkrefte sammenhenger. Og når vi ser på forskjeller mellom grupper innad i 2023-materialet, vil kjiqvadrat-testene fort bli substansielt lite meningsfulle hvis noen av rutene i tabellen har svært få observasjoner eller det totale antall observasjoner kommer under

100. Vi står antakelig som oftest overfor muligheten for å gjøre såkalte type-II-feil, altså at faktiske forskjeller blir underkjent pga. for få observasjoner til tross for at det gode grunner til å anta at de er reelle. I slike tilfeller snakker vi om «*tendensielle forskjeller*» og gir kvalitative beskrivelser basert på tabeller i vedleggene. Med klare advarsler om at tallgrunnlaget er svakt, må det alltid vurderes i etterkant om hvor mye vekt som skal legges på slike resonnerer i policy-dokumenter.

Begrensningene i datamaterialet har også implikasjoner for et annet ønske fra oppdragsgiver: at tabellene ikke bare skal angi prosentandeler, men også inneholde estimer på populasjonens størrelse i utvalgte undergrupper. Vi kan oppfylle dette ønske et stykke på vei. Men når tallgrunnlaget for undergruppene blir små, er det dessverre ikke forsvarlig å komme med slike estimer.

Vi henviser til vedlegg 1 og 2 for en nærmere beskrivelse av metoden og datainnsamlingsprosedyren.

1.2 Utvalgsstørrelse

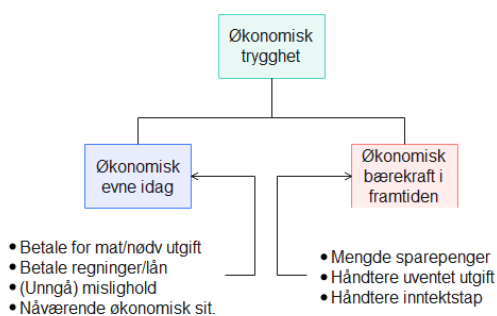
Noen av begrensningene nevnt ovenfor har sammenheng med at surveyen i 2021 kun hadde 1938 respondenter — noe som er mer enn nok for analysen av økonomisk trygghet, men iblant noe lavt for problemstillingene i den foreliggende tabellrapporten. Vi har kompensert for dette ved å slå sammen datasettene for 2020 og 2021 der det er mulig. Da får vi en N som i utgangspunktet er 4.342. Det tilsvarende antall observasjoner i 2023 er 3.530.

Sammenslåingen av materialet fra 2020 og 2021 er uproblematisk for våre formål. Som sagt ga koronaen beskjedne utslag på trygghetsbarometeret.

Endring i økonomisk trygghet 2021—2023

SIFOs trygghetsbarometer måler husholdenes selvrapporterte økonomisk trygghet ved hjelp av spørreundersøkelser. Økonomisk trygghet er et sammensatt begrep og kan defineres på mange måter. Vi definerer begrepet som et spørsmål om «i hvilken grad man er i stand til å oppfylle alle sine nåværende forpliktelser og behov komfortabelt, og har økonomi til å opprettholde dette i fremtiden.» Dermed legger vi vekt på to aspekter eller dimensjoner: 'økonomisk evne idag' og 'økonomisk bæreevne i fremtiden'. Mens 'økonomisk evne' er et spørsmål om å ha penger nok til å betale for løpende utgifter i hverdagen og unngå betalingsproblemer, handler 'økonomisk bærekraft' om å ha et godt økonomisk fundament til å håndtere mulige uheldige (og ofte uforutsette) hendelser i fremtiden. De to dimensjonene måles ved hjelp av sju indikatorer, og hvert hushold plasseres på en skala fra null til 100. Dette gir i sin tur grunnlag for å operere med fire trygghetsnivåer: hushold som enten er 'ille ute', 'sliter', er 'utsatte' eller 'trygge' økonomisk. Segmentering følger disse grenseverdiene: 'ille ute': 30 indekspoeng eller lavere, 'sliterne': 31-50 poeng, 'utsatte' 51-80 poeng, og 'trygge' 81 poeng eller høyere.

Figur 2-1: Konseptuell modell for økonomisk trygghet. Teoretiske dimensjoner og indikatorer

Figur 2-1 viser beskrivelsen av indikatorene som inngår i indeksens to dimensjoner. Det er verdt å merke seg at inntekt ikke inngår i definisjonen av økonomisk trygghet. Hushold på alle nivåer av trygghet kan med andre ord både ha lave og høye inntekter. Se vedlegg 1 og 2 for en nærmere beskrivelse av metoden og datainnsamlingsprosedyren. Se også Poppe og Kempson (2023a) for en bredere presentasjon av indeksen og utviklingen under dyrtiden.

Tabell 2.1 Økonomisk trygghet. Hushold. 2020/21 og 2023. N: 4342 (2020/21) og 3530 (2023). Prosent. Estimert populasjonsstørrelse. ¹

	2020/21		2023	
	Prosent	Populasjon	Prosent	Populasjon
Ille ute	2	49 183	6	151 400
Sliterne	6	147 549	11	277 600
Utsatte	28	688 560	32	807 600
Trygge	64	1 573 851	51	1 287 100
Sum hushold	100	2 459 143	100	2 523 705

¹ Forskjell 2020/21 — 2023: p<.001. Antall hushold i Norge: 2.459.143 (2020) og 2.523.705 (2023). Kilde: SSB.

I tabell 2.1 ser vi hvordan andelene på hvert av de fire trygghetsnivåene har endret seg fra 2020/21 til august 2023. La oss starte med å si at selv om mange hushold sliter under dyrtiden, er likevel flertallet av norske hushold på den trygge siden økonomisk sett. Derfor er ikke det viktigste resultatet i tabellen at andelen helt trygge hushold har falt fra 64 til 51 prosent, og heller ikke at andelen utsatte hushold har økte med fire prosentpoeng fra 2020/21 til 2023, selv om dette gir noe større grunn til bekymring. For hovedforskjellen mellom trygge og utsatte hushold er først og fremst at sistnevnte stiller svakt når det gjelder økonomiske buffere og dermed overfor utgiftsøkninger i tiden som kommer. Den viktigste og mest bekymringsfulle effekten av dyrtiden er imidlertid at vi i perioden har

fått en tredobling av andelen hushold på det laveste trykknivået (fra tre til seks prosent 'ille ute'), og nesten en dobling på det nest laveste nivået (fra seks til 11 prosent 'slitere'). I 2023 har vi altså 17 prosent av husholdene som befinner seg i en økonomisk motbakke, mot åtte prosent i 2020/2021. Våre rapporter har vist at levekårene i denne delen av befolkningen har forverret seg fra år til år.

1.3 Betalingsproblemer

Vi måler betalingsproblemer ved å spørre husholdene om de har misligholdt en eller flere av disse kravtypene: boliglån/rammelån, forbrukslån, kredittkort, billån/leasing, husleie/fellesutgifter, strøm, kommunale avgifter/eiendomsskatt, og TV/bredbånd/mobiltelefon. I tabell 2-1 ser vi at dette gjaldt 11 prosent av husholdene i 2020/21 og 13 prosent i 2023. Økningen er statistisk signifikant. Vi fant ingen slik økning fra 2021 til 2022, noe som nok henger sammen med at det tar tid å komme såpass mye på minussiden at det ender med mislighold av ett eller flere krav. Vi ser med andre ord at denne situasjonen har bygget seg opp for rundt 60.000 flere hushold mellom 2022 og 2023.

Tabell 2.2 Betalingsproblemer. Hushold. 2021 og 2023. N: 4342 (2020/2021) og 3530 (2023). Prosent. Estimert populasjonsstørrelse.¹

	2020/21		2023	
	Prosent	Populasjon	Prosent	Populasjon
Betalingsproblemer, minst én kravtype²	11	270 500	13	328 100
Betalingsproblemer, boliglån	3	73 800	6	151 400
Betalingsproblemer, husleie/fellesutgifter	1	24 600	1	25 250
Betalingsproblemer, forbrukslån/kredittkort	8	196 700	8	201 900
Betalingsproblemer, regninger	4	98 350	6	151 425

¹ Forskjell 2020/21 — 2023: $p < .001$ unntatt betalingsproblemer $p < .01$ og husleie, usikret kreditt: NS. Populasjonsestimatene er basert på SSB: *Antall hushold: 2.459.143 (2020) og 2.523.705 (2023)*.

² For sammenligningens skyld er helseregninger holdt utenfor. Tar vi med dem, har 14 prosent betalingsproblemer i august 2023.

Videre viser tabell 2.2 at misligholdet har økt spesielt i tilknytning til noen spesifikke kravtyper. Vi ser at andelen som misligholder boliglån/rammelån har doblet seg mellom 2020/21 og 2023. Dette skyldes mest sannsynlig kombinasjonen av generell prisøkning og økte renter på denne typen lån. Vi ser også at mislighold av regninger har økt fra fire til seks prosent. På den annen side registrerer vi ingen statistisk signifikant vekst når det gjelder forbrukslån/kredittkort og husleie/fellesutgifter.

Det er imidlertid betydelig variasjon rundt disse tallene. Det ser vi nærmere på i de neste kapitlene.

Tilvekst av hushold til de to laveste trygghetsnivåene 2020/21—2023

Husbanken ønsker en demografisk beskrivelse av husholdene som har fått redusert sin økonomiske trygghet fra 2021 til 2023. I dette kapitlet gir vi derfor en beskrivelse av hvordan sammensetningen innenfor de to gruppene med lavest økonomisk trygghet ('*ille ute*' og '*sliterne*') har endret seg fra 2020/21 til 2023.

Siden Husbanken også vil se på utviklingstrekk i pressområder vs. distriktsområder, har vi inkludert SSBs mål på sentralitet i analysen: «*Variabelen beskriver sentralitet etter Standard for kommuneklassifisering. Med sentralitet menes en kommunes geografiske beliggenhet sett i forhold til et senter hvor det finnes funksjoner av høy orden (sentrale funksjoner)*». ¹ Vi har brukt versjonen sentralitet 2020.

Resultatene er rapportert i **tabell 3.1** på neste side. Der ser vi på andeler av '*ille ute*' og '*sliterne*' innenfor spesifiserte sosiale grupper og inntektskategorier i henholdsvis 2020/21 og 2023. Det er grunn til å anta at mange av husholdene som befinner seg på disse trygghetsnivåene også er utsatte på boligmarkedet. Utgangspunktet for analysene er den generelle veksten i andelen '*ille ute*' og '*sliterne*' på henholdsvis fire og fem prosentpoeng. Spørsmålet blir da hvilke grupper som bidrar til denne veksten.

1.4 De samme eller nye grupper?

Hensikten med analysene er å vurdere hvorvidt det er enkelte husholdstyper/målgrupper som øker i sårbarhet og som potensielt får økt risiko for å bli vanskeligstilt på boligmarkedet. Som vi har sett både i kapittel 2 og tabell 3.1, har andelen hushold på de to laveste trygghetsnivåene økt gjennom dyrtiden. Dette kan prinsipielt skje på to måter: enten ved at grupper som i utgangspunktet var utsatte i større grad trekkes inn i økonomisk utrygghet, eller ved at nye grupper som i utgangspunktet var trygge økonomisk nå blir utrygge. Et tredje alternativ er at det er snakk om en kombinasjon.

Hovedtendensen i materialet er at det er de gruppene som i utgangspunktet utmerket seg med høye andeler '*ille ute*' og '*sliterne*' i 2020/21 som i løpet av dyrtiden har stått for veksten i tilfanget på de to laveste trygghetsnivåene i perioden fram til 2023. Dette gjelder særlig de midtre aldersgruppene, enslige forsørgere, leietakere, hushold og fulltidspensjonister med inntekter under 400.000 og folk i arbeidsfør alder som ikke har arbeidsinntekter.

Vi ser imidlertid også at noen grupper med representasjon under gjennomsnittet for '*ille ute*' og '*sliterne*' i 2020/21, men som ligger over disse gjennomsnittene i 2023. Dette er det vi kan kalle de nye risikogruppene under oppseiling: par med barn og hushold i inntektssegmentet 800.000—999.000. Det er imidlertid også grunn til å peke på enkelte grupper som i 2020/21 lå under gjennomsnittene på de to trygghetsnivåene, men som i 2023 ligger nær disse gjennomsnittene. Dette gjelder boligeiere, hushold med én arbeidsinntekt og 60-åringene ('*ille ute*').

La oss til slutt peke på de som i 2023 har andeler som ligger høyt over gjennomsnittet for henholdsvis '*ille ute*' (6 prosent) og '*sliterne*' (11 prosent). Dette er unge under 30-49 år, enslige forsørgere, lavinntekt under 400.000, hushold i arbeidsfør alder uten lønnsinntekt og leietakere. I tillegg gjelder det unge under 30 år på nivå '*sliterne*'. Selv om folk flest prioriterer boutgifter, er det neppe urimelig å tenke seg at de — alt annet likt — likevel kan være svært utsatte på boligmarkedet.

¹ <https://www.ssb.no/klass/klassifikasjoner/128>
SIFO-Rapport 15-2023

Tabell 3.1 Endringer i andelen hushold på de to laveste trygghetsnivåene i utvalgte grupper. Hushold. 2020/21 og 2023. Prosent (rader) og prosentpoeng (endring). ¹

	Ille ute			Sliterne			Base (N)	
	2020/21	2023	Endring	2020/21	2023	Endring	2020/21	2023
Alle	2.0	6.0	4.0 ***	6.0	11.0	5.0 ***	4,342	3,530
Alder								
Under 30	3.5	4.5	1.0	11.5	15.0	3.5	672	519
30-39	3.0	6.5	3.5 **	6.5	15.0	8.5 ***	738	544
40-49	3.0	10.0	7.0 ***	6.5	14.0	7.5 ***	703	509
50-59	1.5	6.5	5.0 ***	5.0	12.0	7.0 ***	917	747
60-69	1.0	5.0	4.0 *	4.0	4.0	0	652	521
70 +	0.5	1.0	0.5	2.0	5.5	3.5 **	661	609
Familietyper								
Par	1.0	3.0	2.0 ***	3.0	6.5	3.5 ***	1,704	1,457
Par m/barn	1.5	6.0	4.5 ***	5.5	14.0	8.5 ***	1,126	791
Enslige	3.5	8.0	4.5 ***	8.0	12.0	4.0 **	1,042	960
Enslige forsørgere	5.0	12.0	7.0 *	14.0	24.0	10.0 *	152	177
Inntekt ²								
Under 400.000	6.5	16.5	10 ***	16.5	22.0	5.5*	628	331
400-599,999	2.5	7.5	5.0 ***	5.5	11.5	6.0 ***	787	488
600-799,999	1.5	4.0	2.5 **	6.5	10.0	3.5 *	659	560
800-999,999	0.5	4.5	4.0 ***	2.0	13.5	11.5 ***	840	537
1,000-1,199,999	1.0	4.5	3.5 ***	3.5	9.5	6.0 ***	642	662
1,200-1,399,999	0	2.0	2.0 **	2.5	5.5	3.0 *	304	343
1,400,000 and over	0	1.5	1.5 *	0.5	3.5	3.0 **	274	323
Sentralitet ³								
Nivå 1: Høy	2.0	5.0	3.0 ***	6.0	11	5.0 ***	2,090	1,658
Nivå 2: Middels	2.0	6.0	4.0 ***	6.0	11	5.0 ***	1,764	1,494
Nivå 3: Lav	2.5	7.0	4.5 **	5.5	11	4.5 **	485	377
Fulltidsansatte u/67 ⁴								
0	6.5	15.0	8.5 ***	14.0	21.0	7.0 **	355	646
1	1.0	4.5	3.5 ***	6.0	11.5	5.5 ***	398	1,155
2	0.5	3.5	3.0 ***	2.0	8.5	6.5 ***	556	1,103
Pensjonist-hushold ⁵								
Alle	2.5	6.5	4.0 ***	5.5	10	4.5 **	520	970
Inntekt u/400.000	7.5	20	12.5***	15	20	5	131	243
Boligeiere ⁶	1.0	4.0	3.0 ***	3.0	9.0	6.0 ***	2336	3,029
Leietakere	6.0	16.0	10.0 ***	14.0	21.0	7.0 **	454	458

¹ *** p<.001; ** p<.01; * p<.05. t-test.

² Inntekt: Husholdsinntekt før skatt basert på Kantars paneldata. 2020/21-kroner og 2023-kroner.

³ Sentralitet 2020 (SSB). Målet på sentralitet er basert på kommunenummer og er i sin originale form seks-delt. Vi fant det mest oversiktlig, med lite tap av informasjon, å redusere antall verdier til tre. 1: Høy grad av sentralitet (1+2), 2: Middels sentralitet (3+4), 3: lav grad av sentralitet (5+6). Se vedlegg 3 for seks-delt sentralitet.

⁴ Antall fulltidsansatte i arbeidsfør alder (under 67 år) i husholdet.

⁵ Hushold hvor aleneboende eller begge partnere har pensjon som inntekt og ingen inntekt fra lønnet arbeid. Gruppen kan kun identifiseres i materialet fra 2021 og 2023, ikke 2020.

⁶ Vi kan ikke skille ut hushold med boliglån/rammelån i 2020/21, kun i 2023. For denne sammenligningen inkluderes derfor alle boligeiere med og uten boliglån/rammelån i denne tabellen.

1.5 Aldersgrupper

Tilveksten av hushold på de to laveste trygghetsnivåene kommer fra alle aldersgrupper. Men det er særlig i aldersspennet mellom 30 og 60 år at andelene øker. Når det gjelder '*ille ute*'-nivået er økningen størst for de mellom 40 og 59 år. Men vi kan også legge merke til at andelen blant de mellom 60 og 69 år øker med fire prosentpoeng. Også tilveksten til '*sliterne*' øker markant i aldersgruppene 40-59 år. Men til forskjell fra '*ille ute*' øker andelen mest blant de mellom 30 og 39 år (8.5 prosentpoeng), mens det er ingen økning blant 60-åringene.

Generelt ser vi at det er blant samfunnets økonomiske hovedaktører — de som er mellom 30 og 60 år — at den økonomiske utryggheten brer mest om seg. Dette er jo grupper som typisk har flest økonomiske forpliktelser og dermed rammes av prisstigningen på bred front. Men la oss ikke overse at andelen over 70 år som klassifiseres som '*slitere*' har økt med 3.5 prosentpoeng i løpet av dyrtiden. Dette tyder på at også en del pensjonister har utfordringer etter to år med prisstigning.

1.6 Familietyper

Tilveksten til de to laveste trygghetsnivåene kommer fra alle typer av familier. Men andelene øker mest blant barnefamiliene, og da spesielt enslige forsørgere hvor økningen til '*ille ute*' og '*sliterne*' er på henholdsvis sju og ti prosentpoeng. Til sammenligning er økningen blant par med barn 4.5 og 8.5 prosentpoeng. Blant enslige øker andelene med rundt 4 prosentpoeng.

Den relative veksten i andeler fra 2020/21 til 2023 er én ting. Men det er også viktig å legge merke til at andelen barnefamilier på de to laveste trygghetsnivåene er betydelige i 2023. For par med barn og enslige forsørgere ligger de på henholdsvis seks og 12 prosent i '*ille ute*'-kategorien. De tilsvarende tallene for i '*sliterne*'-kategorien er henholdsvis 14 og 24 prosent. Dette reflekterer at barn er en betydelig utgiftspost i dyrtiden.

I tillegg skal vi være oppmerksomme på at også enslige, som bare har én inntekt, har utfordringer i dyrtiden. 12 prosent av dem befinner seg blant '*sliterne*', og åtte prosent av dem er '*ille ute*'.

1.7 Inntektsgrupper

Når utgiftene øker kraftig, blir husholdenes inntekt en kritisk faktor. Bildet som tegnes i tabell 3.1 er to-delt. På den ene siden er tilveksten til '*ille ute*' og '*sliterne*' betydelig blant de som tjener under 400.000 kroner i året før skatt: henholdsvis 10 og 5.5 prosentpoeng. I dette inntekssegmentet er også andelene som befinner seg på disse trygghetsnivåene desidert høyest sammenlignet med andre inntektsgrupper. Videre ser vi at andelen '*ille ute*' og '*sliterne*' i 2023 synker systematisk når vi går fra lav til høy inntekt — med et unntak for inntekssegmentet 800.000—999.000 hvor andelen '*slitere*' er høyt (13.5 prosentpoeng) og bryter mønsteret.

På den annen side viser tabellen at også høyere inntektsgrupper merker dyrtiden. Vi ser at det er en tilvekst både til '*ille-ute*'- og '*sliterne*' blant hushold med inntekter over 800.000. Dette gjelder spesielt '*sliter*'-nivået hvor økningen i inntekssegmentet 800.000—999.000 er 11.5 prosentpoeng. Tilveksten faller med høyere inntekt, men ligger likevel på tre prosentpoeng for årsinntekter over 1.2 millioner kroner. Vi kan ikke se bort fra at økte renteutgifter, sammen med den brede prisstigningen på varer og tjenester, nå skaper et samlet utgiftstrykk som rokker ved den økonomiske tryggheten til hushold som normalt burde ha høy grad av økonomisk trygghet.

1.8 Distrikt og pressområder

Graden av sentralitet har en viss betydning, idet tilveksten til både '*ille ute*' og '*sliterne*' kommer fra både pressområdene og distriktene. Men økningen i andelene er omtrent den samme fra alle tre sentralitetsnivåer: rundt fire prosentpoeng til '*ille ute*'-kategorien og rundt fem prosentpoeng til '*sliterne*'. Variasjonen på tvers av sentralitet er med andre ord liten.

Dette resultatet reflekterer at alle hushold i Norge er godt integrert i pengeøkonomien og at dyrtiden representerer en utfordring uavhengig av hvor man bor i landet. Sammensetningen av husholdenes inntekter og utgifter — kanskje særlig når det gjelder bolig — kan nok variere med grad av sentralitet, og i så fall vil karakteren av de økonomiske utfordringene også variere. Men i sum har effekten av dyrtid på tilveksten av hushold til de to laveste trygghetsnivåene vært omtrent den samme på alle nivåer av sentralitet.

Sentralitetsvariabelen til SSBs er opprinnelig seks-delt. Se vedlegg 3 for fordeling etter den seksdelte sentralitetsvariabelen.

1.9 Fulltidsansatte

Dyrtiden slår hardest inn i hushold som i utgangspunktet står svakt fra før. Dette kommer særlig til uttrykk ved at andelene øker mest blant husstandsmedlemmer i arbeidsfør alder som ikke har inntekt fra lønnet arbeid. Dette er grupper som lever av stønader som i utgangspunktet ofte er lave og som ikke har holdt tritt med prisveksten. Dette gjør disse husholdene spesielt sårbare i dyrtiden. Tilveksten til '*ille ute*' i denne populasjonen er 8.5 prosentpoeng, mens tilveksten til '*sliterne*' ligger rundt sju prosentpoeng. Dessuten er det viktig å peke på at andelene er høye: 15 prosent av dem er '*ille ute*' mens én av fem er '*slitere*'.

Dyrtiden rammer imidlertid også hushold med en og to lønnsinntekter. Blant disse er tilveksten til '*ille ute*' rundt tre prosentpoeng og til '*sliterne*' rundt seks prosentpoeng. Dette resonnerer godt med inntrykkene som veiledere og økonomiske rådgivere i NAV har. De ser nå at grupper som før ikke trengte hjelp nå henvender seg med behov for assistanse.

1.10 Pensjonist-hushold

Pensjonister er generelt en gruppe med stabile, og ofte gode, inntekter. Likevel ser vi at husholdninger der inntekten kun er pensjon, bidrar til veksten på de to laveste trygghetsnivåene med rundt fire prosentpoeng. Litt over seks prosent av dem er «*ille ute*» og 10 prosent er i kategorien «*sliterne*».

Ytterligere analyser viser at 20 prosent av pensjonisthushold med inntekter under 400.000 kroner er på det laveste trygghetsnivået mens ytterligere 20 prosent er '*slitere*'. Tilveksten til '*ille ute*'-nivået fra denne gruppen pensjonister har vært særlig sterk: opp med 12.5 prosentpoeng sammenlignet med 2020/21.

1.11 Boligeiere og leietakere

Boligeiere er en gruppe som generelt sett er blant de best stilte økonomisk sett. Deres andeler på de to laveste trygghetsnivåene har da også tradisjonelt sett vært beskjedne: én prosent av dem var '*ille ute*' og tre prosent tilhørte kategorien '*sliterne*' i 2020/21. De tilsvarende tallene i 2023 er henholdsvis

fire prosent og ni prosent. Tilveksten er med andre ord størst til '*slitene*'-nivået, men det er også viktig å legge merke til at det har vært en tre prosentpoeng vekst i tilveksten til '*ille ute*' blant boligeierne. Den viktigste driveren bak denne utviklingen er mest sannsynlig renteoppgangen mellom 2021 og 2023. For dette komparative formålet kan vi dessverre ikke identifisere hushold med boliglån/rammelån i 2020/21. Når vi i resten av dette notatet gjør et dypdykk i dataene fra 2023, vil vi imidlertid sette søkelys på boligeiere med belånte boliger.

I motsetning til boligeierne er leietakerne en sammensatt gruppe hvor mange har økonomiske utfordringer. Dette kommer til uttrykk ved at 16 prosent av dem er i '*ille ute*'-kategorien og at 21 prosent befinner seg på det nest laveste trygghetsnivået. Andelene økte med henholdsvis ti og sju prosentpoeng mellom 2020/21 og 2023. Dette er en gruppe hvor mange er sårbare på boligmarkedet. Husleiene har steget mye i løpet av dyrtiden, noe som inndrar betydelige deler av leietakernes kjøpekraft og reduserer muligheten til å håndtere løpende utgifter.

Hushold under økonomisk press

I dette kapitlet vender vi oss til to hovedgrupper i boligmarkedet: leietakere og boligeiere med belånte boliger (boliglån/rammelån). Begge grupper er utsatt i dyrtiden — boligeiere fordi de rammes av rentehevingene, og leietakerne fordi det er en tett sammenheng mellom leiepriser og boligrenter. Leietakerne er i utgangspunktet mest utsatt siden dette er en sammensatt gruppe med ofte lave inntekter og ingen boligformue å falle tilbake på. Som **tabell 4.1** på neste side viser, er da også til sammen 37 prosent av dem å finne på de to laveste trygghetsnivåene i 2023: 16 prosent er *'ille ute'* og 21 prosent er *'slitere'*. De tilsvarende tallene for boligeiere med belånte boliger er henholdsvis fem prosent og 11 prosent.

I skrivende stund ligger rentene på et typisk boliglån på mellom fem og seks prosent, opp fra rundt to prosent i 2021 før dyrtiden startet. Dette er en viktig underliggende mekanisme som skaper utfordringer både for boligeiere med boliglån/rammelån og leietakere. Et boliglån på tre millioner koster før skattefradrag typisk 100.000 kroner mer i året ved utgangen av 2023 enn det gjorde våren 2021.² Det er imidlertid viktig å understreke at våre data ble samlet inn i første halvdel av august 2023 og derfor ikke fanger opp effektene av rentehevingene mellom juni og desember, som til sammen har vært på ett prosentpoeng. Når det gjelder leietakerne, lå husleiene i andre kvartal 2023 for landet under ett 7.4 prosent høyere enn på samme tid året før — i Oslo over åtte prosent høyere.³ Leiemarkedet er også under press mange steder på grunn av bosetting av flyktninger.

Analysene i dette kapitlet setter søkelys på i hvilken grad leietakere og boligeiere i belånte boliger er rammet av økonomiske utfordringer pr august 2023 og hvordan de ser for seg de nærmeste kommende månedene. Siktepunktet er å identifisere andeler som sliter økonomisk og som derfor også — direkte eller indirekte — opplever usikkerhet rundt bosituasjonen. Sosiale karakteristikker av de to gruppene er rapportert i vedlegg 4, tabell V-4.1 (boligeiere med boliglån) og V-4.2 (leietakere).

Først ser vi på fordelingen av ulike typer betalingsproblemer i de to gruppene. Dernest tar vi for oss de vanligste strategiene som er tatt i bruk for å få råd til boutgiftene. Til slutt ser vi på grad av bekymringer for fremtiden. Hovedfunnet er at leietakerne er mest utsatt, både med hensyn til betalingsproblemer, mestringsstrategier og bekymringer for fremtiden.

1.12 Betalingsproblemer

I 2023 måler vi betalingsproblemer ved å telle antall misligholdte kravtyper: boliglån/rammelån, forbrukslån, kredittkort, billån/leasing, husleie/fellesutgifter, strøm, kommunale avgifter/eiendomsskatt, TV/bredbånd/mobiltelefon og helseregninger. De som misligholder én eller flere av disse regningstypene kategoriseres som hushold med betalingsproblemer. I august 2023 gjaldt dette 14 prosent av alle hushold (Poppe & Kempson, 2023a). I tabell 4.1 ser vi at omfanget av betalingsproblemer blant boligeiere med boliglån/rammelån ligger på dette landsgjennomsnittet. Andelen mislighold blant leietakerne er imidlertid dobbelt så høyt: 27 prosent.

Hvis vi ser på enkeltstående kravtyper, er forskjellen mellom gruppene også stor når det gjelder mislighold av forbrukslån og kredittkortgjeld. Åtte prosent av boligeierne er i den situasjonen, mens andelen blant leietakerne er 20 prosent. Det samme mønsteret gjelder for mislighold av regninger: seks mot 14 prosent.

Av mer direkte betydning for temaet i denne rapporten — risiko på boligmarkedet — er andelen som misligholder boutgiftene (boliglån, husleie og/eller fellesutgifter) under ti prosent i begge grupper.

² 3 millioner, 5.5% rente, årlig rentekostnad 165.000. Årlig rentekostnad ved 2 %: 60.000.

³ <https://e24.no/norsk-oekonomi/i/BW4rWe/utleieprisene-stiger-kraftig-blir-toeft-fremover>

Tabell 4.1 Økonomiske utfordringer. Hushold. Boligeiere med boliglån/rammelån og leietakere. Prosent. N=2769. ¹

	Eiere med boliglån/rammelån	Leietakere	Sign (kjikv.)
Alle	65	13	—
Økonomisk trygghet			
Ille ute	5	16	***
Sliterne	11	21	***
Betalingsproblemer ²			
Minst ett krav	14	27	***
Usikret	8	20	***
Regninger	6	14	***
Boutgifter (boliglån, husleie, fellesutgifter)	8	5	*
2 eller flere kravtyper	4	8	**
Innstramminger for å ha råd til bokostnader ³			
Mat	20	32	***
Strøm	28	30	
Oppvarming av deler av boligen	13	16	
Leid ut deler av boligen	3	2	
Leid ut hele boligen	1	1	
Andre innsparinger	21	27	**
3 eller flere innstramminger	14	19	**
Bekymret for evnen til å betale neste tre måneder			
Mat	14	34	***
Strøm	11	17	***
Bilbruk	10	15	***
Skatt	27	24	
Boutgifter (boliglån/husleie)	17	16	
3 eller flere bekymringer	11	15	*

¹ *** p<.001, ** p<.01, * p<.05

² Mislighold av en eller flere av disse kravtypene: boliglån/rammelån, forbrukslån, kredittkort, billån/leasing, husleie/fellesutgifter, strøm, kommunale avgifter/eiendomsskatt, og TV/bredbånd/mobiltelefon.

³ Innstramminger som husholdet har foretatt siste seks måneder

Men her er tendensen motsatt: andelen mislighold er lavere blant leietakerne (fem prosent) enn blant boligeiere med boliglån/rammelån (åtte prosent). Dette til tross for at leietakerne åpenbart sliter mest med betalingsproblemer. En mulig forklaring er at det dreier seg om prioritering, og at leietakerne heller misligholder andre forpliktelser enn boutgiftene fordi de ellers risikerer å bli satt på gaten. En annen mulig forklaring har sammenheng med kravenes størrelse. Boliglånene er ofte store, og summen av månedlige renter og avdrag kan rett og slett være for høye, kanskje særlig for førstegangskjøperne. I en slik situasjon vil noen kunne velge å betale krav man faktisk har mulighet til å innfri, og la de store regningene ligge. Dessuten kan små kreditorer med usikrede fordringer være mer pågående enn boliglånbankene, som normalt har høy grad av sikkerhet for sine utlån.

Sett under ett peker fordelingen av betalingsproblemer på at leietakerne er en betydelig mer utsatt gruppe enn boligeiere med boliglån/rammelån. Og selv om misligholdet av boutgifter er relativt lavt blant leietakerne, er potensialet for at «boblen sprekker» antakeligvis stort, særlig der hvor antall andre misligholdte krav er stort. Vi ser at andelen med minst to misligholdte kravtyper er dobbelt så høy blant leietakerne (åtte prosent) enn blant boligeierne (fire prosent).

1.13 Innstramminger for å ha råd til bokostnader

I dyrtiden må mange håndtere prisveksten med å stramme inn på forbruket. I august 2023 hadde over halvparten av husholdene strammet inn på minst én måte siste seks måneder (Poppe & Kempson, 2023a). I tabell 4.1 ser vi på innstrammingsstrategier som boligeiere med boliglån/rammelån og leietakere har iverksatt for å ha råd til boutgiftene (lån, husleie og/eller fellesutgifter).

Å stramme inn på matforbruket for å ha råd til boutgifter er i mange tilfeller et vanskelig skritt å ta. Det kan riktignok dreie seg om mer eller mindre ukompliserte ting som å erstatte mat man vanligvis kjøper med billigere ekvivalenter eller handle i billige matbutikker. Likevel vet vi at mat er et alvorlig tema i dyrtiden, spesielt blant hushold på de laveste trykknivåene og i husstander med knappe inntekter (Poppe & Kempson, 2023a). En tredjedel av leietakerne har da også under 400.000 i årsinntekt, mot åtte prosent av boligeiere med belånte boliger (se tabell V-4.1). Dette er antakelig en vesentlig forklaring på forskjellen mellom de to gruppene når det gjelder andelen som har strammet inn på mat: 32 prosent av leietakerne mot 20 prosent av boligeierne.

Videre ser vi at signifikant større andeler av leietakerne har redusert forbruket på andre måter enn det som er listet opp i tabell 4.1 (27 mot 21 prosent), og at flere av dem har strammet inn på tre eller flere måter (19 mot 14 prosent). Igjen framstår altså leietakerne som en mer utsatt gruppe enn de som eier belånte boliger. Likevel skal vi ikke overse at relativt høye andeler blant boligeierne også må stramme inn for å ha råd til å bo når prisen på lån, varer og tjenester stiger kraftig.

Til slutt viser tabellen at begge grupper har spart inn på strøm og oppvarming i omtrent samme monn, og at noen få også leier ut hele eller deler av boligen. Her er det ingen statistisk signifikant forskjell mellom boligeiere og leietakere. Det er strømforbruket generelt og oppvarming av boligen (ofte strøm-basert) som er den vanligste strategien, og kanskje også der det er mest å hente økonomisk.

1.14 Bekymringer for betalingsevnen neste tre måneder

Egenvurderinger av betalingsevnen framover i tid handler om utrygghet over den nåværende økonomiske situasjonen og potensialet for at en risiko faktisk vil kunne utløses på et eller annet tidspunkt. Tabell 4.1 viser at det ikke er statistisk signifikant forskjell i andelen leietakere og boligeiere som er bekymret over evnen til å betale for bokostnadene (henholdsvis 16 og 17 prosent). Videre bekymrer en femtedel seg over skattetrykket, men heller ikke her er det noen forskjell mellom de to gruppene. Men når det gjelder evnen til å betale for mat, strøm og normal bilbruk er det statistisk signifikante forskjeller. Og det er blant leietakerne at bekymringene er mest utbredt: 34 mot 14 prosent når det gjelder mat, 17 mot 11 når det gjelder strøm, og 15 mot ti prosent når det gjelder bil. Det er også forskjell i antall slike bekymringer. Mens 15 prosent av leietakerne har oppgitt tre eller flere bekymringer, er den tilsvarende andelen blant boligeiere med boliglån/rammelån 11 prosent.

Slike forskjeller reflekterer egenskaper ved den situasjonen husholdene befinner seg i. Vi har alt nevnt at mange har lav inntekt og tilhører et av de to laveste trykknivåene. La oss legge til at nesten halvparten av leietakerne står utenfor arbeidslivet og ikke har lønnsinntekt, at litt over halvparten er enslige og at en tredjedel mangler sparepenger (tabell V-4.2). Boligeierne er som gruppe betraktet bedre stilt. Nesten seks av ti tjener 800.000 eller mer. La oss likevel peke på at 14 prosent står uten sparepenger (tabell V-4.1). En risikofaktor begge gruppene deler er at litt over halvparten har brukt usikret kreditt siste seks måneder. Alt dette er faktorer som vil ha betydning for hvordan de klarer seg i tider hvor både boligrenter og priser på varer og tjenester vil fortsette å stige.

Til slutt vil vi igjen peke på at våre data ikke fanger opp renteoppgangen mellom 1. juni og 1. desember. Dette gjør boligeiernes situasjon mer utsatte enn vi klarer å registrere her.

Hushold som står i fare for å misligholde boutgifter

I dette siste kapitlet ser vi på hushold som ennå ikke har misligholdt boutgiftene, men som står i fare for å havne i nettopp den situasjonen i tiden som kommer. Mens vi i forrige kapittel identifiserte andeler blant leietakere og boligeiere med boliglån som sliter økonomisk og som dermed også kan være utsatte på boligmarkedet, er målet her å identifisere de blant dem som til nå har betalt husleia og renter og avdrag på boliglån/rammelån, men som særlig utmerker seg med risiko for å komme bakpå med disse utgiftene i tiden som kommer.

Kapitlet begynner med å presentere en risikoindikator. Deretter gir vi en beskrivelse av dem som med denne framgangsmåten faller inn under målet på risikoutsatthet. Her velger vi en mer kvalitativ tilnærming i rapporteringen av resultatene i **tabellene V-4.1** (boligeiere med boliglån/rammelån) og **V-4.2** (leietakere). Grunnen er at vi ikke har tilstrekkelig med observasjoner i de små undergruppene det her er snakk om til at vi kan rapportere prosenter. Men vi har som vanlig gjort signifikanstester og kommenterer kun resultater som er statistisk signifikante. Funnene må fortolkes med varsomhet.

1.15 Risikoindikator

Når vi skal utforme en risikoindikator basert på Dyrtid-surveyen, har vi konsentrert oss om to typer av eksponeringer. Den første er at nåværende evne til å betale regninger er et konstant problem. Det andre er at de som allerede har betalingsproblemer, men ikke misligholder husleia eller låneforpliktelsene knyttet til bolig, har en større risiko enn andre for også å få problemer med boutgiftene. Når vi kombinerer de to eksponeringene til én risikoindikator, får vi en fordeling som vist i tabell 5.1. En mer detaljert framstilling av tallmaterialet som ligger til grunn er gitt i vedlegg 4, tabell V-4.3.

Tabell 5.1 Risikoindikator. Leietakere og boligeiere med boliglån/rammelån som ikke har misligholdt boutgifter til nå, men som står i fare for å komme i den situasjonen i tiden som kommer. Prosent.

	Eiere med boliglån/rammelån	Leietakere
Alle	65	13
N	3530	3530
Risiko-indikator ¹		
Ja	8	26
Nei	92	74
N	2347	422
Antall observasjoner i risikoindikatoren «ja»-kategori	188	109

¹ Dette er hushold som ennå ikke har misligholdt boutgifter, men som enten oppgir at det er et konstant problem å overholde økonomiske forpliktelser eller/og faktisk misligholder minst én regningstype unntatt boliglån/husleie.

Tabell 5.1 viser at åtte prosent av boligeiere med boliglån/rammelån, og 26 prosent av leietakerne, står i fare for å kunne misligholde henholdsvis boliglånet/rammelånet og husleia i tiden som kommer. Tabellen viser også at antall observasjoner som den videre analysen bygger på er lavt: i utgangspunktet 188 boligeiere og 109 leietakere. Dette begrenser analysemulighetene, spesielt i forhold til risikoutsatte leietakere. Mulighetene er noe større når det gjelder boligeierne, som lar seg gruppere på de ulike økonomiske trykkesegmentene. Det utvider tolkningsmulighetene.

1.16 Belånte boligeiere i fare for å misligholde boliglånet

De risikoutsatte boligeierne skiller seg ut fra belånte boligeiere flest ved at flere er unge under 30, lever på årsinntekter under 400.000 og ikke har sparepenger. De skiller seg også ut ved at en større andel i arbeidsfør alder ikke har inntekt fra lønnet arbeid, og ved at flere har brukt usikret kreditt siste seks måneder.

Boligeiere som fanges opp av risikoindikatoren fordeler seg ganske jevnt med omtrent én tredjedel på hvert av de tre økonomisk trygghetsnivåene *'ille ute'*, *'sliterne'* og *'utsatte'* hushold. Hovedinntrykket fra analysene er at risikoen for å misligholde boliglånet/rammelånet er klart størst for *'ille ute'*-husholdene og minst for de *'utsatte'*. Dette er som forventet, og støttes av det vi vet fra mer generelle analyser om levekårene i de tre trygghetskategoriene (se for eksempel Poppe & Kempson, 2023a).

'Ille ute'

Hovedkjennetegn: Dette er midt-i-livet hushold med lave inntekter. Mange står utenfor arbeidslivet eller er pensjonister. De har typisk ingen sparepenger å falle tilbake på. Sammenholdt med analysene i de foregående kapitlene er det åpenbart grunn til å tro at de sliter økonomisk.

- Fire av ti er i 40-årene.
- Én tredjedel har inntekt under 400.000 og ytterligere én tredjedel har mellom 400.000 og 600.000 kroner.
- Blant de som er i arbeidsfør alder (under 67 år) står fire av ti uten inntekt fra lønnet arbeid.
- Én fjerdedel er pensjonisthushold uten inntekt fra lønnet arbeid.
- Åtte av ti har ingen sparepenger og så godt som resten har mindre enn én månedsinntekt i oppsparte midler.

'Sliterne'

Hovedkjennetegn: Disse husholdene er typisk noe yngre enn de som er *'ille ute'*, og er også en blanding av lavinntektshushold og hushold med gode inntekter. Flertallet har også i det minste noe oppsparte midler. Som gruppe betraktet, er kategorien *'slitere'* med risiko for å misligholde boliglån/rammelån noe midt mellom kategoriene *'ille ute'* og *'utsatte'* hushold.

- Aldersmessig plasserer denne gruppen seg mellom *'ille-ute'* og *'utsatte'* hushold.
- Disse husholdene er også en miks av lavinntektshushold og husstander med gode inntekter, med noe under halvparten med inntekter lavere enn 400.000 og en like stor andel med over 800.000.
- De som er i arbeidsfør alder fordeler seg jevnt på ingen, én og to fulltidsansatte
- Én fjerdedel er pensjonisthushold, akkurat som *'ille ute'*-husholdene.
- Én av fire mangler sparepenger og ytterligere én fjerdedel har mindre enn én månedsinntekt i oppsparte midler. Resten har mellom én og seks månedsinntekter, de aller fleste mellom én og tre.

'Utsatte'

Hovedkjennetegn: Dette er unge hushold, mange med høye inntekter. De har typisk en eller to fulltidsansatte, og relativt få er pensjonister. Dette er også den gruppen med høyest andel hushold med sparepenger, og mange med oppsparte midler tilsvarende tre månedsinntekter eller mer..

- Dette er den yngste gruppen, med halvparten under 30 år
- Samtidig har de høyere inntekter enn både *'ille ute'* og *'sliterne'*: over halvparten av disse husholdene har brutto årsinntekter over 800.000.

- Blant de som er i arbeidsfør alder (under 67 år) har seks av ti to inntekter fra lønnet arbeid
- Bare én av ti er pensjonisthushold
- Fire av ti har mer enn tre månedsinntekter i oppsparte midler

Utover dette bør det nevnes at minst ni av ti hushold i alle tre gruppene (faktisk så godt som samtlige 'utsatte' hushold), har benyttet seg av usikret kreditt siste seks måneder.

Vi kan ikke si noe om verken familietyper eller hvor de bor i landet.

1.17 Leietakere i fare for å misligholde husleia

Omtrent en fjerdedel av alle leietakere ansees å være eksponert for å misligholde husleia i tiden som kommer, selv om de har unngått dette til nå. Hovedinntrykket er at denne risikoen er prekær. Disse husholdene er unge, har ofte lave inntekter og ingen sparepenger.

De skiller seg ut fra leietakere flest på disse måtene:

- Litt under halvparten av disse leietakerne er under 40 år
- Fire av ti har mindre enn 400.000 i inntekt.
- Seks av ti i arbeidsfør alder står utenfor arbeidslivet og har ingen inntekt fra lønnet arbeid
- En like stor andel (seks av ti) har ingen sparepenger.
- Åtte av ti har brukt usikret kreditt i løpet av de siste seks månedene.

Utover dette kan vi legge merke til at én fjerdedel er pensjonisthushold. Men her skiller de seg ikke ut fra leietakere flest. Det samme gjelder familietyper og hvorvidt de bor i sentrale eller usentrale områder av landet.

Oppsummering

I denne rapporten har vi gitt en demografisk beskrivelse av husholdene som har fått redusert sin økonomiske trygghet fra 2020/21 til 2023. Vi har også sett på hvilke hushold som sliter økonomisk i 2023 og som enten misligholder eller står i fare for å misligholde boutgifter (boliglån, rammelån, husleie, fellesutgifter).

Når vi sammenligner fordelingene på de to laveste trygghetsnivåene i 2020/21 og 2023, er hovedtendensen i materialet at de som var mest utsatte fra før er hovedbidragsyterne til tilveksten til de to laveste trygghetssegmentene. Disse er:

- 30-50 år
- Enslige forsørgere
- Leietakere
- Hushold og fulltidspensjonister med inntekter under 400.000
- Folk i arbeidsfør alder som ikke har arbeidsinntekter.

Vi har imidlertid også sett at fra 2020/21 til 2023 har nye grupper har bidratt til tilveksten av hushold til de to laveste trygghetsnivåene og dermed er å anse som nye risikogrupper:

- Par med barn
- Hushold i inntekssegmentet 800.000—999.000

Det er dessuten grunn til å peke på enkelte grupper som i 2020/21 lå under gjennomsnittene på de to trygghetsnivåene, og som i 2023 ligger i nær disse gjennomsnittene:

- Boligeiere
- Hushold med én arbeidsinntekt
- 60-åringene i 'ille ute'-kategorien.

I 2023 har mange leietakere og boligeiere med boliglån/rammelån betalingsproblemer. Dette kan i sin tur gjøre bosituasjonen sårbar. Omfanget av betalingsproblemer dobbelt så høyt blant leietakerne som blant belånte boligeiere. Andelen som misligholder boutgiftene (boliglån, husleie, fellesutgifter) er imidlertid lavere blant leietakerne enn blant boligeierne med boliglån/rammelån. Likevel er det større andeler av leietakerne som ser seg nødt til å stramme inn på forbruket for å ha råd til å betale boutgiftene. Leietakerne er også i større grad bekymret for betalingsevnen i tiden som kommer.

Til slutt har vi utviklet en risikoindikator for framtidig mislighold av boliglån/rammelån eller husleia blant hushold som har unngått betalingsproblemer til nå. Resultatene av disse analysene må fortolkes med varsomhet fordi antall observasjoner er lavt.

Risikoutsatte boligeierne med boliglån/rammelån er typisk unge under 30 år og lavinntektshushold uten sparepenger. En stor andel er i arbeidsfør alder som ikke har inntekt fra lønnet arbeid. De fleste har brukt usikret kreditt siste seks måneder. De risikoutsatte boligeierne fordeler seg dessuten ganske jevnt med omtrent én tredjedel på hvert av de tre økonomisk trygghetsnivåene 'ille ute', 'sliterne' og 'utsatte' hushold.

En fjerdedel av alle leietakere ansees å være eksponert for å misligholde husleia i tiden som kommer. Disse husholdene er typisk unge og lavinntektshushold uten sparepenger. De fleste har brukt usikret kreditt siste seks måneder.

Referanser

ANZ. (2018a). *Financial Well-being: A Survey of Adults in Australia*. Australia and New Zealand Banking Group.

ANZ. (2018b). *Financial Well-being. A survey of Adults in New Zealand*. Australia and New Zealand Banking Group.

FCAC. (2019). *Financial well-being in Canada: Survey results*. Financial Consumer Agency of Canada = Agence de la consommation en matière financière du Canada.

Kempson, E., Collings, D., Poppe, C., & Evans, J. (2020). *Emerging from Lockdown*. Standard Life Foundation.

Kempson, E., Finney, A., & Poppe, C. (2017). *Financial Well-Being. A Conceptual Model and Preliminary Analysis* (SIFO Project Note 3–2017; s. 74). Consumption Research Norway (SIFO).

Kempson, E., & Poppe, C. (2018). *Assessing the Levels of Financial Capability and Financial Well-Being in Ireland: A Report to the Competition and Consumer Protection Commission*. Consumption Research Norway (SIFO), Oslo Metropolitan University.

Kempson, E., & Poppe, C. (2021). *Trygg eller utsatt? Husholdenes økonomiske situasjon etter 16 måneder med koronakrise*. OsloMet/ SIFO.

Poppe, C., & Kempson, E. (2020a). *Hvordan går det med folks økonomi i Koronatider?* SIFO/ OsloMet.

Poppe, C., & Kempson, E. (2020b). *Hvordan går det med folks økonomi i koronatider? Rapport nr. 2*. OsloMet/ SIFO.

Poppe, C., & Kempson, E. (2022). *Dyrtid under oppseiling II Husholdenes økonomiske trygghet i 2022*. OsloMet/ SIFO.

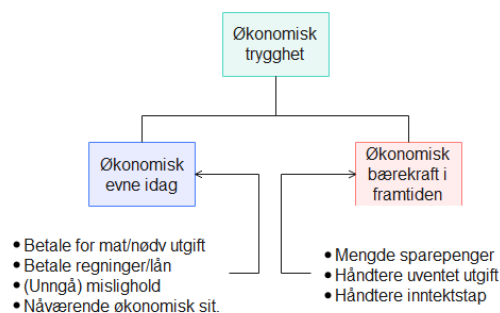
Poppe, C., & Kempson, E. (2023a). *Dyrtid 4. Det er ikke over ennå. Husholdenes økonomiske trygghet i mars 2023*. OsloMet/ SIFO.

Poppe, C., & Kempson, E. (2023b). *Dyrtid III Husholdenes økonomiske trygghet i mars 2023*. OsloMet/ Forbruksforskningsinstituttet SIFO.

Vedlegg 1: Metode

SIFOs trygghetsbarometer måler husholdenes selvrapporterte økonomisk trygghet ved hjelp av landsrepresentative spørreundersøkelser. Økonomisk trygghet er et sammensatt begrep og kan defineres på mange måter. Teoretisk legger vi vekt på to aspekter eller dimensjoner: at grad av økonomisk trygghet framkommer som en kombinasjon av 'økonomisk evne idag' og 'økonomisk bæreevne i framtiden'. Mens 'økonomisk evne' er et spørsmål om å ha penger nok til å betale for løpende utgifter i hverdagen og unngå betalingsproblemer, handler 'økonomisk bærekraft' om å ha et godt økonomisk fundament til å håndtere mulige uheldige (og ofte uforutsette) hendelser i framtiden. Som den konseptuelle modellen i **figur V-1** viser, måles disse dimensjonene ved hjelp av til sammen sju indikatorer.

Figur V-1: Konseptuell modell for økonomisk trygghet. Teoretiske dimensjoner og indikatorer

Metodisk bygger SIFOs trygghetsbarometer på et prosjekt i regi av Verdensbanken (2010—2012) med mål om å utvikle et empirisk mål på økonomisk dugelighet ('*financial capability*') til bruk i land klassifisert som framvoksende økonomier ('*emerging economies*'). Begrepsutviklingen og det kvantitative måleinstrumentet ble basert på 84 fokusgruppeintervjuer og 120 personlige intervjuer i seks land i Sørøst-Asia, Latin-Amerika og Afrika (Kempson and Perotti 2018). I 2016 re-analyserte vi Verdensbankens fokusgruppe-intervjuer. Dette resulterte i et begrep om økonomisk trygghet ('*financial well-being*') og en konseptuell modell som linket dette til økonomisk dugelighet og en rekke andre faktorer som for eksempel holdninger til økonomi og økonomisk kunnskap ('*financial literacy*'). Fra dette har vi utviklet et måleinstrument for økonomisk trygghet i rike land ('*advanced economies*'). Denne metodologien og de to første surveyene i Norge ble rapportert i to publikasjoner i 2017 og 2018 (Kempson et al. 2017; Kempson and Poppe 2018b). Måleinstrumentet har senere blitt tatt i bruk i USA, Storbritannia, Irland, Canada, Australia og New Zealand.

Trygghetsbarometeret er basert på gjentatte tverrsnittsundersøkelser og på selvrapportering av faktiske begivenheter og respondentenes vurderinger av egen økonomiske situasjon. Det hefter seg noen svakheter ved denne framgangsmåten, og da særlig til at det knytter seg individuelle variasjoner til hvordan to personer vil vurdere samme situasjon eller forhold. På den annen side kan det argumenteres for at slike variasjoner jevner seg ut over et stort antall respondenter, og at dette problemet ikke hefter i like stor grad ved en tidsserie hvor de samme begivenhetene og vurderingene måles hver gang. Enhver tidsserie må også valideres eksternt ved å se på annen tilgjengelig statistikk. Erfaringene med trygghetsbarometeret er at det treffer godt og reflekterer tendenser som støttes både av andre målinger og tall fra ulike registerdatakilder. Dessuten kan det legges til at SIFO har samarbeidet med forskningsmiljøer i andre land (Storbritannia, Irland, Canada, USA, Australia og New Zealand) som har brukt samme metodiske tilnærming og gjort tilsvarende erfaringer med trygghetsindeksens eksterne validitet (ANZ 2021a, 2021b; Evans and Collard 2022; Garon et al. 2018; Kempson and Poppe 2018a).

Den metodiske tilnærmingen som brukes til å utlede komponentene som skal inngå i trygghetsbarometeret (eller trygghetsindeksen) involverer to distinkte, men relaterte, stadier: ⁴

- Derivering av variabler i tråd med den konseptuelle modellen
- Identifisering og konstruksjon av de underliggende komponentene

Etter en innledende gjennomgang av dataene blir kun gyldige observasjoner inkludert i det endelige datasettet. For det første betraktes kun respondenter som har ansvar for husholdets økonomi tatt som gyldige. I årets survey har dette ekskludert 123 respondenter fra analysene. Dernest har vi tatt ut alle respondenter som har missing på mer enn fire av de ni variablene som brukes til å konstruere trygghetsbarometeret. I tillegg har vi ekskludert respondenter under 30 år som bor hos foreldrene sine og som har gitt informasjon om husholdningens økonomi selv om de ikke har ansvar for den. Totalt ble 338 saker ekskludert. Komponentene ble dermed utledet for de resterende 3.446 gyldige observasjonene.

Hver variabel som er relevant for trygghetsbarometeret er blitt rensset og tilrettelagt for analyser, identifisering og konstruksjon av komponenter. Det er avgjørende at hver variabel som vurderes for analysen inkluderer alle gyldige respondenter i utvalget. Det store flertallet av spørsmålene i surveyen er blitt stilt til alle respondentene. For disse kan alle respondentene inkluderes, enten i termer av meningsfulle, forhåndskodete svar eller et «vet ikke»-svar. I andre tilfeller brukte vi sekvenser av spørsmål med filtrering i spørreskjemaet for å lage en variabel hvor alle respondentene ble inkludert.

Det er også avgjørende for analysen at variabelkategoriene er skalert eller i det minste ordnet. De fleste variablene er allerede utformet på denne måten i surveyen, men i noen tilfeller måtte rangeringen/skalaen utledes eller rekonstrueres. I tillegg omkodet vi gyldige svar som «vet ikke» og «foretrekker å ikke svare» til den mest relevante svarkategorien. Vanligvis var dette en middelveirdi innenfor skalaen, eller den vanligste (modale) verdien som samtidig ga substansiell mening gitt et «vet ikke/foretrekker ikke å svare»- svar.

Videre har vi omkodet svarkategoriene der det var nødvendig for å sikre at lav verdi tilsvarer lav trygghet og høy verdi høy trygghet. I noen tilfeller innebærer dette en reversering av rekkefølgen på svarkategoriene. Dette ble gjort for å lette tolkningen av komponentene.

Vi har brukt Principal Components Analysis (PCA) for å identifisere og konstruere en substansiell og teknisk valid indeks for økonomisk trygghet. PCA er en av flere analytiske teknikker som utforsker mønstre som forekommer naturlig i dataene. Den ser på tvers av respondentenes svar for å identifisere fellestrekk i svarene og reduserer dem til underliggende komponenter. PCA er en teknikk som er egnet for eksplorativ analyse, der det ikke er noen forutsetninger om hvilke spesifikke variabler som er relatert til hverandre. Den er også den mest robuste av disse teknikkene.

Trygghetsindeksen går som sagt tilbake til 2016. Før pandemien tok analysene av økonomisk trygghet sikte på å studere hvordan trygghet påvirkes av bakenforliggende dimensjoner som psykologiske faktorer, økonomisk kunnskap, holdninger og økonomisk praksis (økonomisk dugelighet). Det ble utviklet indekser for hver av dem i tillegg til trygghetsindeksen. PCA-analysene inkluderte da et større antall variabler. Basert på den konseptuelle modellen ble det antatt a-priori at disse variablene var relatert til en bestemt teoretisk dimensjon, men ikke hva de spesielle komponentene kunne være innenfor hver av dem. Fra og med pandemien har analysene av økonomisk trygghet hatt et annet siktepunkt, og surveyene kun muliggjort utledning av selve trygghetsindeksen. Antall variabler som inngår i denne indeksen er også redusert fra 11 til sju (se

---

⁴ Den følgende teksten er basert på appendiks 4 i Kempson & Poppe 2018b. For en mer detaljert beskrivelse av metoden, se Kempson et al 2017.

figur V-1). Dette har vist seg å gi robuste resultater som gir meningsfulle og sammenlignbare resultater både fra måling til måling og mellom land.

Basert på de sju variablene indikerer PCA-analysen at både en to-komponent løsning og en én-komponent løsning for trygghetsindeksen som en helhet gir optimale løsninger. I denne rapporten har vi basert oss på sistnevnte, hvor altså alle sju variablene er inkludert i én indeks. Det neste trinnet er å reskalere den slik at den varierer mellom null og 100. En slik absolutt skala letter den substansielle tolkningen betydelig. Imidlertid gir PCA (og dets relaterte teknikker) komponent-skårer på relative skalaer (med respondenter sett i forhold til hverandre, indikert med standardavvik fra et gjennomsnitt på null. For å løse dette, tvangskodet vi en «falsk» case for hver variabel med en minimumsverdi på hver av dem på null, og en annen tilsvarende case med maksimumsverdi på 100. PCA-analysen ble så kjørt på nytt for å inkludere disse to minimums-/maksimums-casene. På denne måten får vi en reskalert trygghetsindeks som varierer mellom null og 100, og hvor beregningene av de relative skårene er forankret i minimums/maksimums-verdiene for disse to «falske» casene. De ble deretter fjernet for alle etterfølgende analyser.

Testresultatene fra PCA-analysen for trygghetsindeksen i august 2023 er følgende (STATA-utskrift):

```
. estat kmo
Kaiser-Meyer-Olkin measure of sampling adequacy
```

Variable	kmo
b3qq	0.8712
b18	0.8833
misspay2_n~r	0.8595
a2	0.9000
c3	0.9042
c5	0.8821
c10	0.8701
Overall	0.8835

```
. alpha b3qq b18 misspay2_number a2 c3 c5 c10 , s d i
Test scale = mean(standardized items)
```

Item	Obs	Sign	item-test correlation	item-rest correlation	average interitem correlation	alpha
b3qq	3854	+	0.8249	0.7468	0.4656	0.8394
b18	3854	+	0.7902	0.6995	0.4778	0.8459
misspay2_n~r	3854	+	0.5167	0.3563	0.5737	0.8898
a2	3854	+	0.7746	0.6787	0.4833	0.8487
c3	3854	+	0.7839	0.6911	0.4800	0.8471
c5	3854	+	0.8018	0.7152	0.4737	0.8438
c10	3854	+	0.7656	0.6667	0.4864	0.8504
Test scale					0.4915	0.8712

Vedlegg 2 Datainnsamlingen i august 2023

(Utdrag fra Kantars sluttrapportering)

Undersøkellesdesign

Kantar har gjennomført datainnsamling for Oslo Met /SIFO, i kartlegging av befolkningens husholdsøkonomi og hvordan de møter Koronaepidemien. Kartleggingen repeterer dels tilsvarende tidligere undersøkelser, følger dels designet fra tilsvarende kartlegging i England og skal benyttes i forskning / utredning.

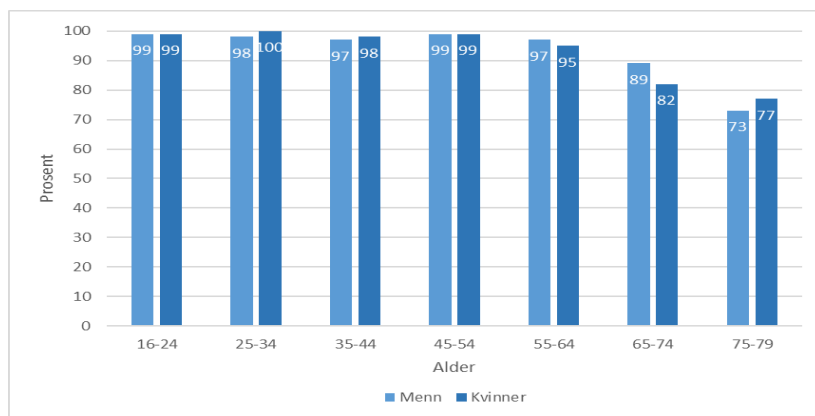
Utvalget fra denne kartleggingen skal sammenslås med utvalg fra forrige runde (Wellbeing 6) for å kunne analysers samlet.

Målgruppe

Målgruppe er den norske befolkningen 18 år og eldre, 4.270.189 personer.

Ettersom undersøkelsen gjennomføres med nettbasert skjema, er det av betydning for utvalgssammensetningen at respondentene har nettilgang. Andelen daglige nettbrukere i befolkningen 16-79 år har økt med om lag 20 prosentpoeng de siste ti årene, fra 74% i 2009 til 93% i 2021. De aller eldste, er i mindre utstrekning på nett enn de yngre. Men, mens særlig eldre kvinner tidligere har hatt lavere internettaktivitet enn menn (65% mot 70% henholdsvis i årene 2014-17), er andelen blant de eldste kvinnene nå på linje med mennene (Figur 1).

Figur 1. Andel av befolkningen som bruker Internett daglig eller nesten daglig, etter alder og kjønn. Prosent.

Kilde: SSB.

Med ubegrenset øvre alder, vil deler av målgruppen ikke være tilgjengelig på nett.

Utvalgsramme

Populasjonsgrunnlaget er Norsk Gallups aksesspanel. Panelet er et forhåndsrekruttert utvalg av personer over 15 år som er villige til å delta undersøkelser (p.t. ca. 40.000 personer). Deltagerne er rekrutterte *tilfeldig* gjennom andre telefon- (fast- og mobil) og postale undersøkelser, og utgjør et *aktivt* panel.¹

¹ En nyere internasjonal sammenstilling av ikke-sannsynlighetsutvelging og sannsynlighetsutvelging i paneldesign i valgundersøkelser viser at sistnevnte viser bedre nøyaktighet og er klart anbefalesverdig.

Utvalgstreking

Panelets størrelse tilsier at det er mulig å trekke representative utvalg fra dette til ulike undersøkelser.

Paneldeltakernes bakgrunnskjennetegn er allerede kartlagt, og brukes til å rette undersøkelsen direkte mot målgruppen. Panelutvalg kan dermed tilrettelegges med større grad av presisjon enn hva som vanligvis er mulig gjennom andre metoder, ettersom paneldeltakernes bakgrunn er kjent på utsendingstidspunktet. Blant annet er det mulig å stratifisere for utdanning, ettersom personer med internettilgang gjennomgående har noe høyere utdanningsnivå enn befolkningen ellers.

Populasjonen er stratifisert etter alder, kjønn, bosted og to-delt utdanningsnivå (Tabell 1 – utdanning, se tabell 4), forut for utvalgstilretteleggingen.

Tabell 1. Populasjon etter alder, kjønn og bosted. Prosent, N=4.270.189.

Bosted	Kjønn	Alder				Total
		18-29 år	30-44 år	45-59 år	60-89 år	
1-Oslo og omegn	Menn	2,6	3,9	3,3	3,0	12,8
	Kvinner	2,7	3,7	3,1	3,2	12,8
	Sum	5,2	7,6	6,4	6,2	25,5
2-Resten av Østlandet	Menn	2,3	3,0	3,4	4,1	12,9
	Kvinner	2,1	2,9	3,4	4,5	12,8
	Sum	4,4	5,9	6,8	8,6	25,7
3-Sør- og Vestlandet	Menn	3,2	4,1	4,0	4,4	15,7
	Kvinner	3,0	3,9	3,8	4,6	15,2
	Sum	6,1	8,0	7,8	9,1	31,0
4-Trøndelag og Nord-Norge	Menn	1,9	2,2	2,3	2,7	9,1
	Kvinner	1,7	2,0	2,2	2,8	8,7
	Sum	3,6	4,2	4,4	5,5	17,8
5-Total	Menn	10,0	13,2	13,1	14,2	50,4
	Kvinner	9,4	12,5	12,5	15,2	49,6
	Sum	19,4	25,7	25,5	29,4	100,0

Med Regionreformen er landets fylkesinndeling justert. Den fire-delte regioninndelingen fra og med 2020 er tilrettelagt med henblikk på å være så lik den tilsvarende tidligere inndelingen som mulig. Blant annet er tidligere «Oslo/Akershus» nå erstattet av «Oslo og omegn». Den nye kategorien inkluderer Oslo, samt de kommunene som tidligere utgjorde Akershus.²

Respondentene trekkes tilfeldig innenfor strataene.

Ønsket utvalg

Ønsket utvalg er inntil 3.800 respondenter (maksimalt antall gitt budsjetttramme og tid til datainnsamling), hentet tilfeldig fra målgruppen som i de tidligere kartleggingene. SIFO ønsket også denne gang utdannings-stratifisering så langt det ville la seg gjøre.

Kartleggingens tema, samt intervjuets lengde, vil ellers kunne være styrende for hvem som deltar eller ikke.

² SSBs standard inndeling i «Oslo og Viken» tillegger uforholdsmessig stor andel av befolkningen i denne ene kategorien (ca. 39%) og tilsvarende liten andel i «Innlandet» (5%).

Datainnsamling

Metode

Undersøkelsen er gjennomført over Internett. Ettersom de fleste nordmenn etter hvert har fått nettilgang, brukes nettet i stigende utstrekning til intervjuundersøkelser.

Web-basert design gir stor fleksibilitet i utformingen av spørreskjemaet, og tillater for eksempel komplekse spørsmålsbatterier og filterstrukturer (slik tilfellet er i denne undersøkelsen), avspilling av lyd, visning av bilder (logoer) etc. Elektronisk kommunikasjon gir rask gjennomføring til lav kostnad. Særlig koplet mot aksesspanel er dette en effektiv metode, både i forhold til utvalgets kvalitet og innsamlingskostnad.

Spørreskjemaet er sendt ut som e-post med invitasjon til deltakelse, sammen med link til spørreskjemaets adresse på Internett.

Spørreskjemaet

SIFO har laget utkast til spørreskjema, som er justert og endelig tilrettelagt i samarbeid med Kantar. Skjemaet følger i det vesentlige malen fra tidligere, med enkelte tilpasninger for å måle effekter «post-pandemi». Det består av 58 spørsmål – der enkelte er integrert i spørsmålsbatterier. Ettersom Aksesspanelet inneholder ulike typer bakgrunnsinformasjon på respondentene, legges disse til databasen i etterkant.

Intervjuets lengde i en standard befolkningsundersøkelse (avhengig av tema/motivasjon), påvirker både rekrutteringsmuligheter, frafall underveis i utfyllingen samt svar kvalitet mot slutten av intervjuet. 15 minutter settes gjerne som øvre grense for et web-intervju. Median intervjuetid i denne undersøkelsen er 12 minutter.

Feltperiode

Datainnsamlingen er foretatt i august 2023. SIFO ønsket leveranse per 21.08, eventuelt med overlevering av foreløpig utvalg ved denne datoen og ettersending av resterende. Feltarbeid gjennomføres normalt med ca. 1.000 respondenter per uke, og med sikte på å nå bredest mulig ut i målgruppen. De siste skjemajusteringene ble imidlertid foretatt under ferieavviklingen og medførte en ukes forskyvning av planlagt oppstart. Forskyvningen ble innhentet ved å øke datainnsamlingens hastighet.

Etter oppstart den 26.06 (klargjøring før sommerferien), ble undersøkelsen testet i felt den 07.08. Pilot-data ble sendt SIFO for vurdering den 08.08. Påfølgende utvalg og påminnelser ble sendt fortløpende. Mot slutten av feltperioden ble det behov for å styre utvalgene mot de yngre respondentene. Feltarbeidet ble avsluttet den 21.08.2023.

Endelig utvalg

Respons

Responser i en undersøkelse rettet mot et aksesspanel vil avvike fra andre undersøkelsesdesign, ettersom respondentene er forhåndsrekrutterte til å delta.

Undersøkelsen ble sendt ut til 10.929 respondenter. Utvalget «oversamples» normalt i utgangspunktet ikke ut over forventet innkomst: Selv om dette vil kunne gi raskere gjennomføring, vil personer som er lett tilgjengelige kunne bli overrepresenterte i utvalget. I dette tilfellet ble gjennomføringshastigheten øket for å ta høyde for utsatt oppstart mens rapporteringstidspunktet ble liggende fast.

Utvalget er sendt ut sekvensielt i henhold til faktisk innkomst. Mot slutten av feltarbeidet ble invitasjonene særlig rettet mot de yngre under 30 år, som vanligvis underrapporteres i standard befolkningsutvalg. Det ble da samtidig behov for å løse på utdanningsstratifisering for lettere å oppnå ønsket utvalg innenfor fristen (Tabell 2).

Tabell 2. Respons. Antall.

Status	Antall
Utsendinger	10929
Ikke kontakt	6830
Kontakt	4099
Frafall:	
Ufullstendig utfylling	245
Vil ikke delta - self screening*	-
Teknisk problem	-
Intervju	3854
* Respondenter som åpner e-posten, uten å klikke på skjemalinken registreres ikke, da slik registrering trigger ulike varslingsystemer hos respondentene.	
Kontakt (prosent av utsendte)	37.5
Respons (prosent av kontaktede)	94.0
Respons (prosent av utsendte)	35.3

Undersøkelsen åpnet av 4.099 respondenter (38%). Blant kontaktede har 245 ikke returnert fullstendig besvarelse. De 3.854 respondentene, som har besvart undersøkelsen, utgjør 94% av dem som har åpnet den og 35% av alle utsendte invitasjoner. Etter-rekruttering av unge under 30 år trekker gjerne kontaktraten ned, ettersom disse er vanskeligere å nå ut til med befolkningskartlegginger enn de eldre.

Ettersom undersøkelsen stenges når ønsket antall respondenter er oppnådd, har de sist ankomne respondentene ikke hatt anledning til å delta, og responsen underestimeres i så fall relativt til totalt antall utsendte skjemaer.

Endelig utvalg

Det endelige utvalget sammenliknes med befolkningskjennetegnene, for å vurdere eventuelle systematiske avvik (Tabell 3).

Tabell 3. Utvalg (uvektet) etter alder, kjønn og bosted. Prosent, n=3.851.

Bosted	Kjønn	Alder				Total
		18-29 år	30-44 år	45-59 år	60-89 år	
1-Oslo/Akershus	Menn	2.2	3.2	3.9	3.6	13.0
	Kvinner	2.3	3.5	3.8	3.6	13.3
	Sum	4.5	6.8	7.8	7.2	26.2
2-Resten av Østlandet	Menn	1.2	2.8	4.2	3.7	11.9
	Kvinner	1.9	3.8	4.0	3.5	13.2
	Sum	3.2	6.6	8.2	7.2	25.1
3-Sør- og Vestlandet	Menn	1.7	4.1	4.9	4.7	15.4
	Kvinner	2.7	4.6	4.6	4.3	16.2
	Sum	4.4	8.7	9.5	9.0	31.6
4-Trøndelag og Nord-Norge	Menn	1.0	2.4	2.7	2.4	8.4
	Kvinner	1.6	2.2	2.6	2.3	8.8
	Sum	2.5	4.6	5.3	4.7	17.1
5-Total	Menn	6.1	12.5	15.7	14.3	48.6
	Kvinner	8.5	14.1	15.0	13.7	51.4
	Sum	14.6	26.6	30.7	28.0	100.0

Tabellen viser utvalgets fordeling etter kjønn og alder og bosted, og kan sammenstilles med befolkningsfordelingen (Tabell 1). 3 respondenter er uten bostedsinformasjon. Utvalget følger befolkningens demografiske fordeling. Det største avviket er noe underrapportering blant de yngste under 30 år (-4,7 prosentpoeng) til fordel for 45-59 åringer (+5,2 prosentpoeng). Kjønn- og demografifordelingen følger overveiende befolkningen.

Vi nevnte ovenfor at internettpopulasjonen har et noe høyere utdanningsnivå enn befolkningen ellers, og at utvalgstilretteleggingen tilstreber utdanningsstratifisering.

Sammenlikning av utvalgsundersøkelsen med offisiell utdanningsstatistikk er imidlertid ikke rett frem. Dels er aldersintervallene og referansetidspunktene ulike, og undersøkelsens begreper er ikke eksakt sammenliknbare med begrepene anvendt i offentlig statistikk (Utdannings-statistikken tar blant annet hensyn til hvilket år utdanningen er avsluttet). Dessuten vil respondentene ha vansker med å plassere seg i forhold til de "offisielle" kriteriene. Endelig tenderer respondentene til å overrapportere eget utdanningsnivå, særlig i forhold til korte utdanninger ut over videregående skole.

Tabell 4 Befolkning 16+ og utvalg 18+ (uvektet) etter utdanningsnivå. Prosent.

Utdanningsnivå	Befolkning 16+ ¹	Befolkning 18+ ²	Utvalg 18-89
Grunnskole	26.5	23.0	6.5
Fagutdanning		3.1	14.6
Videregående	37.8	37.6	35.5
Univ./høyskole - kort	23.4	25.4	23.5
Univ./høyskole - lang	9.5	10.9	19.9
Sum	100.1	100.0	100.0
N/n	4.265.963	4.261.851	3854
¹ Kilde: http://www.ssb.no/utdanning/statistikker/utniv			
² Kilde: Kantar			

Utvalgets utdanningsfordeling er, med disse forbeholdene, om lag i tråd med befolkningen (Tabell 4). Det vil si, personer med lang universitetsutdanning er muligens noe overrepresenterte på bekostning av fagutdannede, noe som dels skyldes behovet for å hente unge respondenter mot slutten av feltarbeidet og dermed behov for å «løsne» på utdanningsstratifiseringen.⁴

Vurdert etter frafall og demografisk fordeling, er utvalget sammenliknbart med utvalget for Wave 6.

Vekting av endelig utvalg

Det endelige utvalget er etter ønske fra SIFO slått sammen med utvalget for forrige rundes datainnsamling (Wellbeing 6 – variabel «Wave»), og vektet felles for begge utvalgene etter kjønn, alder, bosted (4 regioner) og utdanningsnivå (2 kategorier), tilsvarende befolkningsfordelingen.

Vektene fordeler seg som følger (Tabell 5):

Tabell 5. Vektenes fordeling. Antall og gjennomsnitt.

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Antall vektet	7638	.64293	1.62202	1.0000000	.19636953
Valid N (listwise)	7638				

⁴ Andelen med «fagutdanning» er høyere enn i den offisielle registerbaserte statistikken, og overlapper muligens andelen med videregående yrkesutdanning.

Report

Antall vektet					
Registrer kjønn	Stdalder	Stdgeo	Mean	N	Std. Deviation
Mann	Under 30	Oslo og Omegn	1.2662117	161	.15591884
		Rest Østland	1.4351384	93	.17805262
		Sør-Vestland	1.4046206	134	.17274359
		Tr.lag/Nord-Norge	1.4001900	83	.17359062
		Total	1.3625539	471	.18209847
	30-44	Oslo og Omegn	.9315174	258	.11523282
		Rest Østland	1.0522267	214	.12718396
		Sør-Vestland	1.0210034	296	.12336999
		Tr.lag/Nord-Norge	1.0065222	171	.12444586
		Total	1.0008949	939	.13024307
	45-59	Oslo og Omegn	.8226013	288	.09130812
		Rest Østland	.9021391	314	.10374890
		Sør-Vestland	.8858407	372	.09728112
		Tr.lag/Nord-Norge	.8801070	208	.10056506
		Total	.8737528	1182	.10261453
	60+	Oslo og Omegn	1.0087326	300	.11544259
		Rest Østland	1.1155225	291	.12812693
		Sør-Vestland	1.0847091	356	.12371225
		Tr.lag/Nord-Norge	1.0841070	184	.12536398
		Total	1.0723864	1131	.12929740
Total	Oslo og Omegn	.9768823	1007	.18611826	
	Rest Østland	1.0597951	912	.19965562	
	Sør-Vestland	1.0415590	1158	.19693890	
	Tr.lag/Nord-Norge	1.0384969	646	.20348594	
	Total	1.0280011	3723	.19844992	
Kvinne	Under 30	Oslo og Omegn	1.1640673	211	.14133789
		Rest Østland	1.3396883	135	.16521945
		Sør-Vestland	1.2652737	186	.15604839
		Tr.lag/Nord-Norge	1.2808473	137	.15894066
		Total	1.2515592	669	.16690960
	30-44	Oslo og Omegn	.8716493	263	.10715759
		Rest Østland	1.0034031	292	.11201021
		Sør-Vestland	.9388596	324	.11504952
		Tr.lag/Nord-Norge	.9617385	177	.11331030
		Total	.9438028	1056	.12185694
	45-59	Oslo og Omegn	.7657070	277	.08392921
		Rest Østland	.8426741	286	.09470537
		Sør-Vestland	.8155994	353	.09258619
		Tr.lag/Nord-Norge	.8176277	199	.09313475
		Total	.8105113	1115	.09524786
	60+	Oslo og Omegn	.9424218	280	.10522062
		Rest Østland	1.0351731	274	.11899849
		Sør-Vestland	1.0108504	324	.11357591
		Tr.lag/Nord-Norge	1.0057484	183	.11648733
		Total	.9981932	1061	.11855615
Total	Oslo og Omegn	.9222511	1031	.17667473	
	Rest Østland	1.0116452	987	.19265336	
	Sør-Vestland	.9730022	1187	.18692616	
	Tr.lag/Nord-Norge	.9949190	696	.19911389	
	Total	.9732766	3901	.19095186	
Total	Under 30	Oslo og Omegn	1.2082750	372	.15607670
		Rest Østland	1.3786219	228	.17655791
		Sør-Vestland	1.3236252	320	.17693049
		Tr.lag/Nord-Norge	1.3258720	220	.17416161
		Total	1.2974175	1140	.18169055
	30-44	Oslo og Omegn	.9012961	521	.11509092
		Rest Østland	1.0240518	506	.12097610
		Sør-Vestland	.9780767	620	.12588328
		Tr.lag/Nord-Norge	.9837443	348	.12083867
		Total	.9706747	1995	.12902971
	45-59	Oslo og Omegn	.7947080	565	.09219536
		Rest Østland	.8737941	600	.10380517
		Sør-Vestland	.8516405	725	.10124953
		Tr.lag/Nord-Norge	.8495582	407	.10180552
		Total	.8430544	2297	.10400674
	60+	Oslo og Omegn	.9767205	580	.11539905
		Rest Østland	1.0765566	565	.13004181
		Sør-Vestland	1.0495176	680	.12450209
		Tr.lag/Nord-Norge	1.0450345	367	.12706235
		Total	1.0364745	2192	.12960545
Total	Oslo og Omegn	.9492451	2038	.18340404	
	Rest Østland	1.0347693	1899	.19746718	
	Sør-Vestland	1.0068567	2345	.19493330	
	Tr.lag/Nord-Norge	1.0158962	1342	.20233104	
	Total	1.0000000	7624	.19654977	

Vedlegg 3

Tabell V-3.1 Endringer i andelen hushold på de to laveste trygghetsnivåene etter sentralitet. Hushold. 2020/21 og 2023. Prosent (rader). ¹

	Ille ute			Sliterne			Base (N)	
	2020/21	2023	Endring	2020/21	2023	Endring	2020/21	2023
Alle	2.0	6.0	4.0 ***	6.0	11.0	5.0 ***	4,342	3,530
Sentralitet ²								
1 Høy grad	2.5	4	1.5	6.0	10.0	4.0 **	828	704
2	2.0	5.5	3.5 ***	6.0	11.5	5.5 ***	1262	954
3	2.0	6.0	4.0 ***	6.0	9.5	3.5 **	1127	952
4	2.5	6.0	3.5 **	6.5	14.0	7.5 ***	638	542
5	3.0	6.5	3.5	5.0	14.0	9.0 ***	334	252
6 Lav grad	0.5	8.0	7.5 **	7.0	6.0	-1.0	151	125

¹ *** p<.001; ** p<.01; * p<.05

² Sentralitet 2020 (SSB). Målet på sentralitet er basert på kommunenummer.

Vedlegg 4

Tabell V-4.1 Boligeiere som står i fare for å misligholde boliglånet/rammelånet. Hushold. Prosent (kolonne). ¹

	Boligeiere med boliglån som står i fare for å misligholde boliglånet/rammelånet (men som ennå ikke har gjort det)				Alle boligeiere m/ boliglån
	<i>Ille Ute</i>	<i>Slitene</i>	<i>Utsatte</i>	<i>Alle med risiko</i>	
Alle	34	31	34	8	65
<i>N</i>	179	179	179	2347	3530
Alder ***					
Under 30	7	26	49	27	14
30-39	17	18	18	18	18
40-49	42	17	12	24	20
50-59	26	25	10	20	23
60-69	5	4	2	4	13
70 +	3	10	9	7	11
<i>N</i>	60	55	61	179	2293
Familietype					
Par	25	30	43	33	40
Par m/barn	32	33	39	35	31
Enslig	30	24	10	22	24
Enslig forsørger	13	13	8	11	5
<i>N</i>	59	54	55	170	2293
Inntekt # 2					
Under 400.000	33	20	17	23	8
400-599.999	28	25	13	22	18
600-799.999	11	9	15	12	16
800.000 +	29	46	54	44	58
<i>N</i>	60	55	61	179	2293
Fulltidsansatte u/67 ** 3					
0	40	33	19	30	15
1	35	30	17	27	41
2	24	38	64	43	43
<i>N</i>	59	49	56	166	2293
Pensjonisthushold # 4					
	25	25	9	19	18
<i>N</i>	60	55	61	179	2293
Sparing målt i ant. mnd.-inntekter ***					
Ingen sparepenger	84	43	14	46	14
Mindre enn 1 mnd.	14	24	12	16	11
1-3 mnd.	2	26	36	21	25
3-6 mnd.	-	7	16	9	19
6-9 mnd.	-	-	13	5	15
12+ mnd.	-	-	9	3	16
<i>N</i>	60	55	61	179	2293
Brukt usikret kreditt siste 6 mnd.					
	92	90	97	93	58
<i>N</i>	60	55	61	179	2293
Sentralitet 5					
1	38	50	53	47	46
2	52	44	31	42	43
3	10	6	16	11	10
<i>N</i>	60	55	61	179	2293

¹ Kjikv-test. *** p<.001, ** p<.01, * p<.05, # p<.10. Gjelder innenfor gruppen boligeiere med boliglån uten mislighold av lån.

² Husholdsinntekt før skatt

³ Antall fulltidsansatte i arbeidsfør alder (under 67 år) i husholdet

⁴ Hushold hvor aleneboende eller begge partnere har pensjon som inntekt og ingen inntekt fra lønnet arbeid.

⁵ Sentralitet 2020 (SSB). Målet på sentralitet er i sin originale form seks-delt som i denne analysen er redusert til en tredelt variabel. 1: Høy grad av sentralitet (1+2), 2: Middels sentralitet (3+4), 3: lav grad av sentralitet (5+6).

Tabell V-4.2 Leietakere som står i fare for å misligholde husleia. Hushold. Prosent (kolonne). ¹

	I fare for å misligholde husleia	Alle leietakere
Alle	26	13
<i>N</i>	458	3530
Alder *		
Under 30	28	36
30-39	19	20
40-49	24	16
50-59	18	16
60-69	7	8
70 +	3	5
<i>N</i>	109	422
Familietyper		
Par	26	31
Par m/ barn	13	10
Enslig	49	52
Enslig forsørger	11	8
<i>N</i>	99	384
Inntekt #		
Under 400.000	40	34
400-599.999	31	31
600-799.999	17	15
800.000 +	12	20
<i>N</i>	109	422
Fulltidsansatte u/67 *		
0	57	46
1	31	41
2	12	13
<i>N</i>	104	391
Pensjonisthushold	25	25
<i>N</i>	109	422
Sparing målt i antall månedsinntekter ***		
Ingen sparepenger	60	32
Mindre enn 1 mnd.	14	13
1-3 mnd.	13	19
3-6 mnd.	5	11
6-9 mnd.	6	12
12+ mnd.	3	13
<i>N</i>	109	422
Brukt usikret kreditt siste 6 mnd. ***	83	56
<i>N</i>	109	422
Sentralitet		
1 Høy grad	52	51
2	41	39
3 Lav grad	7	10
<i>N</i>	109	422

¹ Kjikv-test. *** p<.001, ** p<.01, * p<.05, # p<.10. Gjelder innenfor gruppen leietakere uten mislighold av husleie.

² Husholdsinntekt før skatt

³ Antall fulltidsansatte i arbeidsfør alder (under 67 år) i husholdet

⁴ Hushold hvor aleneboende eller begge partnere har pensjon som inntekt og ingen inntekt fra lønnet arbeid.

⁵ Sentralitet 2020 (SSB). Målet på sentralitet er i sin originale form seks-delt som i denne analysen er redusert til en tredelt variabel. 1: Høy grad av sentralitet (1+2), 2: Middels sentralitet (3+4), 3: lav grad av sentralitet (5+6).

Tabell V-4.3 Utvikling av risikoindikator. Leietakere og boligeiere med boliglån/rammelån som ikke har misligholdt boutgifter til nå, men som står i fare for å komme i den situasjonen i tiden som kommer. Prosent.

	Eiere med boliglån/rammelån	Leietakere
Alle	65	13
N	3530	3530
Trinn 1: Evne til å betale regninger		
Et konstant problem	4	10
Et tidvis problem	21	34
Betales uten vanskeligheter	75	56
N	2163	402
Trinn 2: Betalingsproblemer, men ikke boutgifter		
Ja	6	23
Nei	94	77
N	2163	402
Trinn 3: Risiko-indikator ¹		
Ja	8	26
Nei	92	74
N	2347	422
Antall observasjoner i risikoindikatorens «ja»-kategori	188	109

¹ Dette er hushold som ennå ikke har misligholdt boutgifter, men som enten oppgir at det er et konstant problem å overholde økonomiske forpliktelser eller/og faktisk misligholder minst én regningstype unntatt boliglån/husleie.

Forbruksforskningsinstituttet SIFO ved OsloMet – storbyuniversitetet har et spesielt ansvar for å bidra til kunnskapsgrunnlaget for forbrukerpolitikken i Norge og skal utvikle ny kunnskap om forbruk, forbrukerpolitikk og forbrukernes stilling og rolle i samfunnet.

SIFOs kjerneområder er:

- Bærekraftig forbruksutvikling
- Klær
- Markedsbasert velferd
- Mat, matkultur og ernæring
- Teknologi og digitalisering